

SLOVENSKI LIST

CORREO ARGENTINO
TARIFA REDUCIDA
Concesión 1551

Periódico de la Colectividad Yugoslava

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 032878.

NAROCNINA:

Za vse ameriške države in za celo leto \$ arg. 7.—; za pol leta \$ arg. 4.—

Dirección y Administración: GRAL. CESAR DIAZ 1657, U. T. 59 - 3667 - Bs. Aires.

AÑO (Leto) XIII. BUENOS AIRES, 4 DE SEPTIEMBRE (SEPTEMBRA) DE 1942 Núm. (Štev.) 33

Tri leta vojne

Nismo verjeli, niti slutili, kako dolgo se bo zavlekla ta vojna, ko se je začela. Pa so 31. avgusta minila že tri leta in še nihče ji ne vidi konca.

Po treh letih grozot se nam stavi vprašanje, kaj se nam za naprej obeta. To vidimo vsi, da konca še ne bo kmalu.

Ob priliki triletnice vojne je tudi Hitler nagovoril svoje pajdaše. Pa ni mislil ob začetku, kaj vse bo moral zahtevati od Nemcev, katerim je obljubil dobljeno zmago za prvo novo leto.

To pot se ni več predrznil obetati zmage za prihodnji Božič, kot je doslej vsako leto prorokoval, toda vselej doživel polom svojih preročjih darov, v katere mnogi Nemci še vedno verjejo.

To pot se ni drznil več na nikake prerokbe, temveč je dal svojim zvestim tolažbo, da jih čaka še ena zima na Ruskem in je prosil še novih žrtev.

Zares čudno se slišijo te vrste napovedi Nemcem, ki so zlovoljno stresali glave, ko je lani ob obletnici Hitler nekoliko namignil na leto 1942, češ da bomo imeli to leto še nove mnogo močnejše vojne priprave.

Tako pa je bil to leto Hitler v grdi zadregi, kako naj spregovori, da ga ne bodo izžvižgali. Letos ga še niso. Toda eno je gotovo: Hitler vsako leto bolj živo čuti zavest nemoči nasproti sili sovražnikov, ki si jih je nakopal na vrat.

Ob priliki te obletnice je vsekako treba napraviti mal pregled položaja.

Prvo leto vojne je nemški narod norel ob obletnici napada na Poljsko. Francija je bila na tleh, Belgija, Nizozemska, Norveška so bile poteptane, Poljska je bila kup razvalin, Danska se je uklonila sama, Angleži so trepetaje pričakovali, kdaj se bodo vsuli milijoni nemške vojske v deželo. — Ko bi Nemci tedaj izrabili svoj položaj, bi bili danes mogoče že gospodarji sveta.

Toda Hitlerju je bilo žal žrtvovati pol milijona svojih najboljših mož, ki bi jih zgubil z napadom in gotovo zmago nad Angleži. Menil je, da bo prišel do zmage ceneje. Prav to je bila prva napaka. Tedaj je Hitlerjev proroški duh ugasnil in od tedaj gre drugače naprej.

Drugo leto vojske je spet Nemcem prineslo velikih zmag. Poteptali so Jugoslavijo in Grčijo; navalili so na Rusijo. To sta bili pa dve usodni napaki, katerih posledico je Hitler že resno občutil že ob drugi obletnici vojske, ko je že namigaval na žrtve, na katere naj se narod pripravi za prihodnje mesece.

Sledila je nato usodna zima na Ruskem. Ni bila sicer tako katastrofalna za Hitlerja kot nekoč za Napoleona, toda Hitlerju je vničila več vojske, kot jo je zgubil Francoz pred sto leti. Glavno pa, kar je napravila ruska zima, je bil moralni učinek na nemške vojsake: zgubili so zaupanje vase, v svoje generale in v Hitlerja.

Tretje leto vojne je prineslo zapletke na Dalnem vzhodu. Tudi Japonci so se pognali v boj z velikimi začetnimi uspehi. Prav kot Nemci prvo leto so sanjali v naglo zmago in zlom sovražnikov. Zmage so dosegli, toda sovražnik se jim je še vedno zaničljivo smejal iz varne razdalje. Kljub temu, da so Japonci potrkali na vrata Indije, ogrozili Avstralijo in izzivali Ruse, so postali Japonci danes pohlevni kot stopen pes, ki je vesel, če ga na miru pustijo.

Kazalec na uri se je obrnil naprej. Danes niso več Japonci, ki dooločujejo, kje naj se vojska pelje; danes niso več oni na sibirski meji

Boji za Stalingrad

NEMŠKA VOJSKA BESNO NAPADA RUSKO OBRAMBO PRED STALINGRADOM, KJER JE TIMOŠENKO ZBRAL VELIKA OJAČENJA — ZAPADNO OD MOSKVE SO RUSI V OFENZIVI IN V KAVKAŠKIH GORAH USPEŠNO ZADRŽUJEJO TEVTONSKO VOJSKO

Hitler je najbrž želel proslaviti tretjo obletnico izbruh nove svetovne vojne, (ki jo je sprožil z namenom, da vso Evropo, in po možnosti ves svet, zasuzni nemškemu "nadžloveku") z zavzetjem Stalingrada, tega važnega mesta, kjer je Timošenko koncentriral svoje obrambene sile. Že nekaj tednov si Nemci na vso moč prizadevajo, da bi tu strli krepki ruski odpor in pri tem nič ne gledajo na zgube, ki jih pri tem trpe. Uporabljajo ogromno število tankov, letal in pehote in še zmerom jim prihajajo nova ojačenja. Kakor prej pred Moskvo, Leningradom, Odeso in drugimi važnimi ruskimi središči, tako si nemška vojna sila krha sedaj zobe pred Stalingradom. Ker je nemški napad osredotočen na razmeroma kratki fronti, je seveda položaj za Ruse nevaren, vendar pa je tudi Timošenko zbral velika ojačenja in upa, da bo nemške navale vzdrljal.

Na Kavkazu so Nemci prodrli do gorovja in tam se je njihovo napredovanje ustavilo. Dobili so sicer v roke več krajev, kjer so prej bili ruski petrolejski vrelci, ki jih je pa umikajoča se vojska vničila, toda med glavnimi nahajališči kavkaškega petroleja in nacistično armado so še visoke kavkaške gore. Nemci ne morejo tu uporabiti vso svojo moč, dokler ne razčistijo položaja pri Stalingradu, in zato je razumljivo, da tam s tako silovitostjo napadajo.

Bolj proti severu, pri Rzevu in Kalininu, so Rusi že delj časa v ofenzivi, ki polagoma napreduje. Operacije ovira veliko deževje, ki je ogroženi nemški obrambi prav prišlo, vendar pa izглеda, da se bo Rusom s pritiskom na tem delu fronte posrečilo razbremeniti nekoliko tako zelo preizkušeno Timošenkovo vojsko.

Strokovnjaki, ki sledijo razvoju vojnih operacij z največjo pažnjo, se strinjajo v mnenju, da se je udar

na moč nacistične armade zelo zmanjšala. Strahovite zgube, ki so jih Nemci že doslej utrpeli v bojih proti Rusom, so pobrale mnogo njihovih najboljših moči; vojni stroji, ki so že tri leta neprestano v delu, so se precej obrabili in proizvodnja

novih ne zadošča, ker prejema ruski nasprotnik pomoč tudi iz Anglije in Severne Amerike. Svojega glavnega namena, da bi namreč vničila rusko vojno silo, nemška armada ni dosegla. Potisnila je Ruse na mnogih mestih proti vzhodu, toda ruska

SOVRAŽNIKOVA STRAHOVLADA V SLOVENIJI

MADŽARI DIVJAJO NA PREKMURSKEM — NEMCI UBIJAJO V MARIBORU, NA GORENJSKEM, PA CELO V LJUBLJANI — NOVE INTERNACIJE SLOVENSKIH IZOBRAŽENCEV IZ LJUBLJANE PO ITALJANSKIH OBLASTEH

Madžari so internirali vse slovenske akademike iz Prekmurja v notranjost Madžarske, polovili pa so tudi mnogo srednješolskih dijakov. Med interniranci so tudi bivši poslanci Josip Klekl, star skoro 80 let, dr. Franc Klar in Janko Bajlec. Uporabo slovenskega jezika so Madžari prepovedali tako v šolah kakor tudi v cerkvah.

Italijani so poslali iz Ljubljane v internacijo novo skupino slovenskih izobražencev. Med interniranimi so: sin vseučilišnega profesorja dr. Borisa Furlana, kateri se sedaj nahaja v Združenih državah Amerike, kjer dela za osvoboditev Primorcev izpod tujega jarma, urednik

LJUBLJANA: pogled iz Stritarjeve ulice preko Ljubljance na Prešernov trg.

"Slovenca" Hafner in drugi, "Slovenčev" urednik Fran Terseglav je že več ko pol leta konfiniran v Italiji.

Na veliki petek, 3. aprila 1942, so nacisti postrelili, ob 3. zjutraj, trideset talcev v Mariboru; takoj po Veliki noči, 7. aprila, spet 30; 11. aprila nadaljnih trideset, in 16. aprila pa 80 talcev, nedolžnih ljudi.

Nemški teror je tudi na Gorenjskem. V Begunjah pri Bledu je Gestapo postreljala v začetku aprila 10 talcev, 18. aprila pa 50. Skupno z usmrčitvami v Mariboru so torej Nemci usmrtili v dveh tednih 230 nedolžnih slovenskih žrtev.

V Ljubljani sta bila na ulici ubita dr. Lambert Ehrlich, vseučilišni profesor ter slovenski delegat na mirovni konferenci v Parizu, in Ivo Peršuh, eden od omladinskih voditeljev v Ljubljani. Morilci so bili izročeni sodišču, toda kmalu potem so se sprehajali po ljubljanskih ulicah v družbi Gestapovcev. Na tak način so Gestapovci ubili v Ljubljani in okolici, od januarja do aprila t. l., 46 Slovencev, med njimi tudi eno žensko in dva otroke.

Tehnična fakulteta v Ljubljani je zaprta, ker so italijanske oblasti ugotovile, da so bili skoro vsi študentje člani tajne slovenske mladinske organizacije.

Fašistični listi so Slovincem začeli groziti s "popolnim iztrebljenjem". Mussolinijevo glasilo "Popolo d'Italia" je objavilo članek, v katerem pravi, da je slovensko prebivalstvo ljubljanske province pokazalo s svojim zadržanjem, da ne zasluži avtonomije. Niti en sam samecat Slovenec ni znal, pravi fašistično glasilo, pokazati svojo hvaležnost za "velikodušno postopanje Italije". List se na koncu članka repenči, da bodo Italijani "popolnoma iztrebili" Slovence, če se bodo še naprej upirali.

vojska še zmerom stoji, se bori in počasi vničuje sovražnikovo silo. Izgledi za Nemce na vzhodu res niso posebno dobri ob tej tretji obletnici vojne. September se je že začel in ruska zima se bliža. Ali se bo do takrat Hitlerju posrečilo zasesti vsaj ves Kavkaz? Dvomimo.

Kje so tisti časi, ko je Hitler preserno napovedoval eno zmago za drugo? Nova zima je pred durmi in nobenega posebnega uspeha ne more pokazati svojim Tevtoncem. Nasprotno pa se nad Nemčijo zbirajo vsak dan bolj črni oblaki. V Anglijo prihajajo nove severnoameriške in kanadske čete in proizvodnja vojne materiala v Združenih državah raste prav po ameriško. Kaj bo z Nemčijo, ko se zavezniška vojna sila, ki se nabira sedaj na angleških otokih, izlije nadnjo? Tako se danes vprašuje samega sebe najbrž tudi Hitler, ki se je pred dobrim letom širokoustil, da bo ameriška pomoč demokratizacijo prišla prekasno. Mož je računati, da se bodo stvari vse drugače razvijale, nego so se in se bodo še v bližnji bodočnosti.

Hitler pa ima še eno karto v rokah. Japonsko. Trdovratno se širijo v zadnjem času govori, da bo Japonska napadla Rusijo v Sibiriji, kar bi se gotovo zgodilo samo na pritisk Nemčije. Japonski zunanji minister, ki je veljal za zagovornika nevtralnosti v odnosih z Rusi, je te dni podal ostavko. To napoveduje najbrž spremembo v zunanji politiki Japoncev. Ali se bodo odločili, da gredo za Hitlerja po kostanj v žerjavico? Ker zima ni več daleč, se bodo morali najbrž kmalu odločiti. Toda tudi ta totalitarni maneuver predvidevajo v zavezniškem taboru in so gotovo poskrbeli za to, da mu bodo na primeren način odgovorili. Amerikanci so v Pacifiku prešli v ofenzivo in tudi Kiajci so reagirali ter že nekaj tednov tepejo japonsko vojsko. Morda je namen teh operacij prisiliti Japonce, da še enkrat naredijo račune, preden se spuste nad Sibirijo.

Indija je že bolj mirna

V polnost svojega delovanja je stopil "Indijski narodni obrambni svet", ki je bil ustanovljen 1941 leta kot svetovni organ podkralja, sestojec se iz predstavnikov vseh držav velike Indije. V tem svetu so bila štiri izpraznjena mesta, ki so jih sedaj izjopolnili in je svet že v polnem delu za vršitev svoje glavne naloge.

Gandi je interniran v komodni palači, kjer ima vse, kar je po njegovi želji in ima tudi okrog sebe svoje prijatelje in zdravnika. Prav tako so internirani tudi drugi člani indijske stranke, ki imajo vsi lahko svoje osebne stike s svojci in so vsi pri dobrem zdravju.

Interniran je bil tudi Gandijev sin, ki je pa bil pretekli teden izpuščen.

Zagonetna smrt nemškega konzula v Ljubljani

V Ljubljani je nenadoma umrl nemški konzul Hans Brosch. Na kak način je umrl ni bilo do sedaj javljeno, ne od nemške, kakor tudi ne od italijanske strani. Javljeno je bilo samo, da so ga našli mrtvega v hotelski sobi.

Kolikor se je moglo doznati iz nevtralnih virov, je bil Brosch na listi onih, ki so jih Mihajlovičevi borci obsodili na smrt.

Sumi se, da je bil zastrupljen.

Ognjen dež nad Nemčijo

Ni dolgo, ko so Angleži opozorili Nemce na dogodke, ki čakajo, če ne pomedejo s Hitlerjem. Nemci tega seveda ne morejo napraviti, čeprav bi se radi rešili tega najhujšega trinoga, ki zahteva od njih tako nepopisnih žrtev za prazne obljube zmage.

Sedaj so pa noči že postale nekoliko daljše in je tako mogoče v nočnem času preleteti čez vso Nemčijo, zato so pa postali zračni napadi vse bolj nevarni za Nemčijo. Preje so morali biti pripravljene le na bližnjih krajih angleškega in ruskega ozemlja, sedaj je pa stvar postala drugačna. Preje so komaj mogli do Rena in že je bilo treba obrniti nazaj proti domu, sedaj pa morajo biti Nemci vsak čas, vsako noč na straži na vseh krajih od Norveške, čez vso Nemčijo in nad vsemi okupiranimi deželami. Mesta kot Nürnberg, Frankfurt ob Meinu, Casel in druga, preje sploh niso bila imenovana kot cilj bomb, sedaj pa kar vsak dan kako novo mesto imenujejo in niso prav nikjer varni. To je pa seveda stvar, ki je neprijetna ne le za prebivalstvo napadenega kraja, temveč tudi za vojno poveljstvo, ki mora razmetavati po vsej deželi kanone, strelivo in moštvo, ki naj boji vodi in ki naj gasi nastale požarje.

Z ene strani Rusi, ki prihajajo vse do Berlina čez celo severno Prusijo, in ogrožajo severna pristanišča, z druge strani Angleži in Amerikanci, a tam na ruskem bojišču je pa treba vedno novih rezerv, tako da položaj, kljub teritorialnim pridobitvam in zmagam na bojišču, postaja za Nemce z vsakim dnem bolj nevarnejši.

Dne 29. avgusta je imel Berlin 17 velikih požarov in še nebroj manjših, ki so jih zažgali ruski bombniki. Vse polno pogorišče je ostalo tisti dan tudi za dolg spomin v mestih Stettin, Königsberg in Gdansk.

Prav posebno presenečenje je bil za Nemce obisk, ki so ga napravili Angleži na Gdinijo, pristanišče okupirane Poljske, kjer imajo Nemci važno pomorsko postojanko in opravljajo baje tam velike oklopnice, katerih v Cherburgu niso mogli popraviti radi vednih angleških bomb. Tamkaj je menda tudi važna gradilnica podmornic. Nepričakovan bombni napad je mnoge naprave zelo poškodoval ter napravil velik nered.

Sodišče v Marseilleju obsodilo 144 oseb

To so ljudje, ki so ostali v Franciji kot begunci iz španske vojske in so bili obtoženi ter obsojeni kot "komunisti", češ da so pripravljali oborožen napad in širili nevarno propagando.

NEMCI NA NORVEŠKEM

Zares veliki dobrotniki so označevali "novega reda". Po najnovejših podatkih je v Norveški sedaj 250.000 nemških vojakov in 300.000 civilistov. Samo v glavnem mestu Oslo je 100.000 Nemcev.

Francija v bedi

Pač si lahko predstavljamo, kaj pomeni za Francoze: biti lačen. Saj je ta narod živel vedno v največjem blagostanju in sploh niso Francozi vedeli, kaj se pravi: ne imeti polno mizo po lastni želji. Sedaj pa doživljajo vsi od kraja gorje siromakov in si stiskajo pasove. Statistični podatki pravijo, da je posledica pomanjkanja ne le občutljiva temveč tudi — vidna. Med Francozi je bilo lepo število prav rejenih ljudi, katerih teža je znatno padla v sedanjih razmerah. Pomanjkanje je tako občutno, da so zgubili na svoji teži Francozi nekaj milijonov kilogramov, toliko da je povprečno vsak odrasel Francoski človek zgubil 11 kg teže.

Toda pomanjkanje jedi ni vse gorje. Še hujša šiba so stotisoči Nemcev, ki jim držijo bajonete na prsih. Da bi jih imeli še bolj v strahu imajo na vseh krajih in ob vsaki

priliki orožne vaje, s katerim dokazujejo Francozom moč svojega orožja.

Laval je napel vse sile, da bi zadovoljil Nemce s tem, da bi jim poslal zadosti delavnih rok. Obljubil je 350.000 mož samo iz zasedenega ozemlja, toda iz vsega skupaj je dobil komaj 45.000, kljub temu, da so se Nemci prizadeli na sto načinov, kako bi povečali brezposelnost in s tem pogнали v stisko čim več delavcev. Mnogim tovarnam so vzeli električno silo, druge so kar z odredbo ustavili, tretje so prenesli v Nemčijo, še drugim so onemogočili dostavo surovin. V celoti je bilo zaprtih skoro 4000 industrijskih podjetij. Toda Francoz raje umira gladu doma, kot da bi po lastni volji dobro služil in Nemcem pomagal.

Angleški napad pred več meseci, ki je prizadejal velike tovarne Reinaud, kjer se izdeluje vojno orožje, in so bile tiste tovarne tankov in avijonov tako razdejane, da so šele po 6 mesecih začele spet obratovati in delujejo sedaj komaj s četrtino prejšnje možnosti. Ta napad je nemško vojno industrijo v Franciji mnogo občutneje prizadel, kot se je sprva mislilo.

Manj prizadete so bile tovarne Natford v Poissy, ki so bile tudi porušene, toda Nemci so znali rešiti pred vničenjem večji del strojev, dočim je v Reinaudovih tovarnah bilo skoro vse vničeno.

Ti teški vdarci so seveda podvojili čuječnost nemških paznikov in s tem tudi trpljenje ponižanih Francozov.

OSSERVATORE ROMANO V ŠTEVILKI 25000.

Dne 29. avgusta je izšla številka vatikanskega dnevnika "Osservatore Romano", ki nosi številko 25000. To uradno glasilo sv. Stolice izhaja že od leta 1861 in je bil njegov ustanovitelj ded sedanega papeža. V številki 4353 dne 2. marca 1876 je bilo objavljeno rojstvo sedanjega papeža. Kot uradno glasilo, izhajajoče v Vatikanu je od leta 1906. To je edini list v Italiji, ki sedaj še more povedati vsaj nekaj resnice.

SPET NOVE LIDICE

Znano je, da so imenovali v Zedinjenih državah eno naselje z imenom porušenega češkega mesteca Lidice. Sedaj smo zvedeli, da imajo Lidice že tudi v Meksiki, kjer je bilo dano ime Lidice kraju San Jeronimo, ki leži 16 km od glavnega mesta. Svečanost tega imenovanja se je vršila v nedeljo 30. avgusta v navzočnosti predsednika republike.

Brazil v vojni

Nevolja naroda je priklopela do viška. Ko je bilo potopljenih že 19 brazilskih ladij, od teh nekatere prav v teritorialnih vodah, je narod zahteval vojno in sedaj je že vsa država z vsenji svojimi velikanskimi rezervami na delu za boj, ki so ga začeli. Brazil ima 50 milijonov ljudi in je torej po gospodarski moči največja dežela za Združenimi državami na novem kontinentu.

Prvi korak vojne je bil lov na podmornike, kateri strašijo vzdolž brazilske obale. Dva so menda potopili.

Drugi korak je bil nastop proti nevarnim elementom in so sedaj na lovu za peto kolono. Mnogo tisočev sumljivih so že spravili na varno. Tiste, ki so spravljali v nevarnost svobodo dežele, so vpregli v "prisilno delo" za blagor svoje "druge domovine".

Zalotili so pa tudi nekatere osebe, katerim so prav jasno dokazali zvezo z osiščem. Saj so dobivali nemški podmorniki tajna navodila o gibanju vseh brazilskih ladij, zato so jih tako lahko lovili in potapljali. Med aretiranci je Erich Driefeich, ki je nemški častnik in je bil v Brazilu s "tajno vojaško misijo" in se je izdajal za študenta.

Vsa brazilska mornarica je v strogi pripravljenosti. Država je že dobila iz Sev. Amerike 30 letičih trdnjav, ki so prišle takoj po napovedi vojne, da povečajo obrambno silo dežele.

Komplot v Ekvadorju

Oblasti so prišle na sled nevarni zaroti pete kolone v glavnem me-

stu republike v Quito in v drugem važnem mestu v Guayaquilu. Prijeti je bilo radi tega več oseb.

MONS. DE ANDREA JE V SEV. AMERIKI

Že več dni je, ko se nahaja ta znani predstavnik katoliške Argentine v Sev. Ameriki, kamor je šel na povabilo ameriških škofov, da skupno izdelajo načrt bodočega socialnega delovanja. De Andrea je bil sprejet tudi pri predsedniku Rooseveltu. Preteklo sredo je govoril v Čikagu in je bil njegov govor prenešen po radiu tudi v Buenos Aires. Opozoril je v tem govoru na dolžnosti vernega katolika v pričo sedanje vojne.

Iz Zedinjenih Držav je namenjen mons. De Andrea obiskati tudi Kanado.

V ROSARIJU SE JE VRŠIL XXX. POLJEDELSKI KONGRES

Ta kongres je obravnaval pereče vprašanje argentinskega poljedelstva in povdarjal nujnost, da se dvignejo cene nekaterim pridelkom, zlasti pšeniči, koruzi in lanu.

TEKMA GOLOBOV PISMOŃOŠ

Pred štirimi leti je bila v republiki organizirana goloboreja za "pismoŃoše", ki jih danes gojijo na mnogih krajih. Na Paternalni gotovo mnogi rojaki poznate hišo na voglu Donato Alvarez in Paz Soldán, ki je velik golobnjak teh golobov.

V nedeljo 30. avgusta je bila tekma golobov pismoŃoš iz Ville María pri Córdoba. Med 820 golobi, kateri so tekmovali na 517 km dolgi poti je dobila nagrado golobica last g. Martina Magne, ki je preletela to pot v 7 urah.

MOST ČEZ ŽELEZNICO V SARANDI

Av. Mitre od Avellanede do Wilde je ena najprometnejših dovodnih cest v Buenos Aires, zato je pa nadvse neugodno, da v Sarandi kar zastane promet, kadar se začoče vlak in pustijo čakati vozove po cel četrt ure. Zato je že davno zahteva, da se tam zgradi nadvozni most. Pretekli teden se je vršilo zborovanje sosedov te ceste, ki so predložili svoje protipredloge. Njim je namreč v nepričloke če bi bila dvignjena cesta kar 16 kvader na dolgo in so zahtevali, da naj se dvigne železnica, da bo pod njo lahko tekla cesta... Menda bo ostalo vse pri starem.

NAJ SE JAVIJO

Polkovnik Velimir Stamatović, kateri se nahaja v vjetniškem taborišču v Osnabrücku, Nemčija, se je potem dospisnice, kakršne so v rabi za vojne vjetnike, obrnil na naše kr. poslaništvo ter prosi, da se dostavi njegov naslov rojakom njegovim sorodnikom: Stevanu, Djoku in Stanku Božarić, kateri so že več ko 20 let v Argentini.

Ker pa Kr. poslaništvo ni znan naslov teh izseljencev, prosi imenovano naše rojake, da bi mu sporočili, če kdo ve za naslov omenjenih Božarićov.

"MARCHA DE LOS SIGLOS"

V soboto 5. septembra od 8.30 do 9 ure bo prenos postaje Radio El Mundo posvečen Jugoslaviji in v proslavo kraljevega rojstnega dne.

Rojaki in rojakinje, poslušajte tedaj ta prenos.

"Marcha de los Siglos", pod tem naslovom se vrše vsake sobote in ob zgoraj navedeni uri prenosi, ki so namenjeni zavezniškim državam. — Poslušajte te prenose!

BOGOSLUŽENJE

V NEDELJO 6. SEPTEMBRA na Kraljev rojstni dan se bo vršilo bogoslužje za pravoslavne v pravoslavni cerkvi, ulica SUIPACHA 842 in sicer ob 10 uri.

Maši bodo prisostvovali poleg jugoslovanskega izseljenštva, osebja poslaništva tudi zastopniki drugih zavezniških držav.

SLUŽBO DOBI

služkinja za vse delo pri slovenski družini. Poizve se: od 10—12 ure na U. T. 61-2260.

Nadrabin dr. I. Alkalaj, kateremu je vspelo, da je zapustil Jugoslavijo in se te dni nahaja v Buenos Airesu. Dr. Alkalaj je jugoslovanski senator in se je nahajal v Beogradu ko so ga Nemci bombardirali dne 6. aprila lanskega leta. Potem je v Jugoslaviji bival še dobra tri meseca po nemškem napadu in končno se mu je posrečilo oditi v tujino. Dr. Ivan Marija Čok, voditelj Primorcev, ki se nahaja sedaj v Severni Ameriki.

NE PREREKANJA

24. avgusta 1942.

Spoštovano Uredništvo!

Prosim Vas, da vzamete na znanje: Opazil sem namreč v par zadnjih številkah "Slovenskega lista" neko osebno prerekanje z revijo "Njiva". Po mojem prepričanju, to ne spada v naš list, ker so namreč samo osebne stvari in kakor mislim, da po večini bralecev popolnoma nič ne zanima. — Zato naj ni treba kvartir papirja za take stvari, ko vem, da imate mnogo stvari bolj važnih za v list. Danes ni čas za prerekanje in sejeti razdor med nami, pač pa nam je treba združitev. Saj nas dovolj drugi hočejo uničiti, ne pa še mi sami tako delati.

Oprostite, ko Vas na to opozorim, moje mnenje je tako.

Pošiljam Vam bratski pozdrav.

Janez Fabčić

Villa Regina, F.C.S.

(Op. uredništva: Mi se popolnoma strinjamo z Vami. Kakor Vam je znano, smo se mi vedno in dosledno tega držali. Ali radi javnosti smo morali nekaj povedati, ko se je napadlo človeka, kateri tega ne zasluži.)

Hvala za opozorilo. Vas pozdravljam.)

ZAHVALNA MAŠA

V nedeljo 6. septembra ob 11 uri bo v cerkvi sv. Roze, ulica Pasco in Belgrano, zahvalna maša ob priliki rojstnega dne našega kralja Petra II.

Prisostvovali bodo zahvalni maši tudi predstavniki zavezniških držav. Pri maši bo pel slovenski zbor.

Nekaj o zbirkah

Ko pregledujem kakšen bolj levicarsko usmerjen list, mi takoj pridejo pred oči dolge liste, kjer so vpisani prispevki v pomoč ruskemu rdečemu križu. In ta imena so v ogromni večini slovanska, največ ukrajinska, pa tudi jugoslovanskih, slovaških in drugih je mnogo. Še bolj pa kot imena sama dokazujejo vpisani zneski, da so te zbirke nabrane izvedine med slovanskimi delavci, in le z manjšimi zneski prispevajo manjštevino tudi delavci drugih narodnosti, dasi jih je tukaj v Argentini desetkrat več kot slovanskih.

Ta ali oni bo dejal: To je naravno, da Slovani največ žrtvujemo, ker smo v tej vojni tudi najbolj ogroženi in zato je naša dolžnost več prispevati ter lajšati gorje borcev ter jim pomagati v boju proti najhujšemu in najnesramnejšemu sovražniku ljudstva in še predvsem delavstva.

Toda ti darovi pridejo v Rusijo kot pomoč argentinskega ljudstva. Kako drugače bi sprejeli Rusi te darove, če bi vedeli, da so jih poslali jugoslovanski, ukrajinski ali kakšni drugi slovanski delavci, in kako drugače bi bili hvaležni ruski bojevniki svojim resničnim tovarišem. Na to najbrž ne mislijo mnogo naši ljudje, ki so pod vplivom mednarodnega gibanja ter jim je zato popolnoma vseeno pod kakšnim imenom grejo dotične zbirke v Rusijo. Tudi jim je vseeno, kdo te zbirke upravlja. Vse to nam dokazuje, da so naši ljudje povečini še vedno isti, kakor so bili pred stoletjem, ko so samo plačevali davke ter niso zahtevali svojih uradnikov in se niso zavedali, da bi morali tudi sami imeti kaj besede pri upravljanju denarja. Tukaj tudi samo vplačujejo ter se ne zmenijo mnogo, kdo in kako upravlja te zneske. Saj za upravljanje denarja, za nakupovanje predmetov itd. mora biti mnogo nastavljenec, med katerimi pa dvomimo, da bi bil kakšen Slovan, in če je kakšen, je to le "peón". S takšno malomarnostjo v teh vprašanih dokazujemo Slovani svoje halpčevstvo, katerega ne skrijemo s širokoustnim gozbezdanjem, ali zabavljanjem čez kapitalizem ali čez kakšne naše ustanove.

Treba pripomniti, da bi jugoslovanski delavci bili dolžni skrbeti predvsem za jugoslovanske borce in za te nabirati doneske. In to priporoča tudi ruska vlada, ki naroča pripadnikom različnih držav, vojujočih se z totalitari, naj sodelujejo s svojimi vladami. Če so pa že mnogi tako zaverovani v Rusijo in mislijo, da je treba pomagati samo tej, naj si ustanovijo svoj lastni odbor, ki ne bo samo pobiral donoskov, nego bo tudi skrbel, da bodo dotični zneski kot dar Jugoslovancov, Ukrajincev itd. Drugače bi se znalo zgoditi; da si bodo lastili zasluge za poslano doneske ljudje, ki imajo zelo malo smisla ali skrbi za Rusijo, in še manj seveda za Slovanstvo.

I. P.

Zahvala

Zahvaljujemo se tem potom vsem, ki so nam izrazili sožalje, ko je za vedno, 11. avgusta, zatisnila svoje blage oči naša ljubljena gospa, žena, mati, svakinja itd.

ZORKA JAKUS

Zahvala za obilni obisk dragi pokojnici, ko je bila še bolna, kakor tudi ko je ležala na mrtvaškem odru.

Presrčna hvala za mnogobrojno cvetje in vence, ki ji je bilo poklonjeno ter za mnogoštevilno udeležbo na njeni zadnji poti. Še enkrat hvala vsem, ki so nam v tej težki in bridki uri stali ob strani in nas tolažili.

BERISSO — LJUBLJANA — TINJAN, 11. avgusta 1942.

Zalujoci ostali v Argentini: JOSIP JAKUS, soprog; MARIJA-LINČKA, hči, IVAN JAKUS, svak, LJUBICA, svakinja; ter nečak in nečakinja. — V Jugoslaviji: URSULA GOLJEVSEK, mati, ALEKSANDER, brat; MIMA in VERA, sestri; OIGA, svakinja; EMIL in HUGO, svaka. Potem: BOŽO, svak; JUSTINA, svakinja; nečak in nečakinja. — V Istri: MARIJA JAKUS, tača, MATEJ, svak; ROZA in IVANA, svakinji; nečaki in nečakinje ter drugi sorodniki.

Vesti iz organizacij

Spomin na bazoviške žrtve

Dne 6. septembra 1930 leta, ko je jugoslovanski narod proslavljajal svoj praznik, si je krvoločni sovražnik našega naroda, izbral ravno ta dan, da je dal ustreliti štiri naše nadebudne fante. Niso bili ti fantje kakšni pokvarjenci. Tudi niso se borili iz kakih osebnih namenov, ne za svoj trebuh, ampak bili so to fantje mirni, dobri in iz poštenih hiš, ki jih je bolelo trpljenje in zaničevanje našega naroda pod Italijo. To je bil

bor, kateri se vneto bori za Primorsko in čigar težnje vzbujajo pozornost ne samo v Argentini ali Južni Ameriki, temveč tudi izven nje. Poleg teh dveh, pa bosta sodelovali še dve društvi: **GOSPODARSKO PODPORNO DRUŠTVO SLOVENCEV iz VILLE DEVOTO in JUGOSLOVANSKO PODPORNO DRUŠTVO "SAMOPOMOC"**

njihov greh in za ta greh so končali na Bazovici.

Naša društva: Slov. prosvet. društvo, Sokol in Tabor, so se od tega dne vsako leto spominjala teh prvih žrtev. Ta spomin ponavlja se nadalje vsako leto Slovenski dom, ki je nastal iz zgoraj imenovanih društev.

Ker so se sedaj tem prvim žrtvam, na Bazovici, v Ljubljani in drugod pridružile še druge, se hoče spomin na te rodoljube obhajati še v lepšem in večjem obsegu.

Dočim je do sedaj to komemoracija obhajal samo Slovenski dom, se letos temu pridruži tudi pred nedavnim ustanovljen Primorski od-

Zato se lahko reče, da bo to dostojna žalna manifestacija v spomin na naše prve kakor tudi vse ostale naše žrtve. To bo manifestacija kakršne do letos še ni bilo in kar je za ta čas tudi primerno.

Na komemoraciji bodo razni priložnostni govori, deklamacije in petje. Razpostavljene bodo tudi lepe okinčene slike naših mučnikov.

Komemoracija se bo vršila v nedeljo 6. septembra ob 5 uri popoldne v prostorih Slovenskega doma, ulica Gral. César Diaz 1657 na Paternalu.

Rojaki in rojakinje! Pridružite se temu spominu!

Pravda jugoslovanske manjšine v Italiji prihaja pred svet

Govor dr. Ivana Marije Čoka pred zbranimi primorskimi in drugimi jugoslovanskimi izseljenci:

New York.

Dragi bratje!

Te dni sem stopil na posvečena tla sevrnoameriške Velike Demokracije Franklina D. Roosevelta. V tem za mene svečanem trenutku, smatram za svojo posebno prijetno dolžnost da pošljem iskreni in srčni pozdrav vsem bratom Slovincem, Hrvatom in Srbom v Ameriki.

Med Vas, dragi bratje, prihajam kot odposlanec vseh Slovincem in Hrvatov iz Julijske Krajine t. j. iz Trsta, Istre in Gorice.

Kot Slovenec iz Trsta sem interese in aspiracije našega naroda iz Julijske Krajine predstavljajal že po prvi svetovni vojni, kot član jugoslovanske Delegacije pri Mirovni Konferenci v Parizu in kot član Narodnega Predstavnštva v Beogradu. V borbi za svojo svobodo smo tedaj imeli dva najmočnejša zaveznika, enega idealnega, drugega stvarnega: svojo SVETO PRAVICO in pa velikega predsednika Woodrova Wilsona. Vkljub temu v svoji borbi nismo uspeli. Mirovna Konferenca v Parizu je bila začetkom leta 1920 končana, naše vprašanje — razmejitev med Jugoslavijo in Italijo — pa še ni bilo rešeno. Zato sem, ko sem zapustil Pariz, nadaljeval svoje delo v parlamentu v Beogradu z istim ciljem. Na žalost, so krivica, laž in nasilje zmagali nad našo sveto pravico in tako je pol milijona Slovincem, ter dvestotisoč Hrvatov padlo kot žrtev nenasišnemu laškemu imperializmu. Naš narod kmetov in delavcev je bil pahnjen v suženjstvo, in izročen v eksploatacijo požrešnemu fašistovskemu kapitalizmu. Rešitev, na katero je morala Jugoslavija pod težo okolnosti pristati, stoji v popolnem nasprotju z narodno voljo slovenskega prebivalstva Julijske Krajine in s tem z elementarnimi principi mednarodnega prava in pravice, ter celo z onimi istimi načeli slobode vsakega naroda ki so bili proglašeni kot temelj nove razdelitve Evrope po vojni 1914—1918.

Po sklenitvi rapalske pogodbe je Italija proglasila aneksijo Julijske Krajine. Fašistovske tolpe — tedaj še ne na vlasti — so palile, rušile in ubijale po tej naši nesrečni deželi. Tisoči naših najboljših ljudi iz Trsta, Istre, Goriske in Notranjske so trpeli po ječah in koncentracijskih taboriščih Italije. Vkljub tem preteškim razmeram — ali morda ravno radi tega ker so bile tako teške — sem smatral za svojo dolžnost, da se vrnem v svojo rodno mesto Trst, med svoj narod in da z njim delim težko usodo.

Z aneksijo te naše zemlje, smo ne samo bili oropani svoje svobode, na katero smo imeli pravico, ampak je bilo postopanje naših novih gospodarjev z nami tako, da ostane zapisano v zgodovini Italije in fašizma sramota, od katere se ne bodo nikdar oprali. Bili smo oropani ne samo politične svobode, ampak tudi vseh naših dotedanjih kulturnih tekovin. Ravno tako smo bili vrženi v brezdušno eksploatacijo laškimi in fašistovskim interesom. Skratka, bili smo ekonomsko, socialno, kulturno, nacionalno in moralno brez pravic, brez zaščite, vrženi tujcu v žrelo in od njega neusmiljeno izrabljeni, oropani in ponižani. Celokupna struktura enega dela slovenskega in hrvatskega naroda z mnogimi lepimi in naprednimi ekonomskimi, socialnimi in kulturnimi ustanovami je bila barbarsko uničena na tem teritoriju, ki ga je vzela pod svojo zaščito "dvtisočletna" italijanska kultura.

Veličantsven je bil odpor našega naroda proti temu nasilju. Človek je najlepší, kadar se bori za svoje človečansko dostojanstvo, za svoje človečansko dostojanstvo, za svojo svobodo. S tega vidika je odpor našega

naroda pod Italijo proti nasilju in njegova borba za svobodo prava poezija, ki bo v njegovi zgodovini v bodočnosti morala najti pravo oceno. S ponosom smemo povdariti da vseh 23 povojnih letih v Julijski Krajini ni bilo nobenega izdajalca, nobenih kvilingov.

Na tisoče mojih sorojakov je fašizem pahnil v zapore in konfinacijo, samo zato ker so hoteli ostati zvesti svojemu rodu in ker niso hoteli biti sužnji italijanskemu imperialističnemu fašizmu. Preko sedemdeset tisoč jih je moralo zapustiti svoja ognjišča in iskati zavetišča v Jugoslaviji, preko trideset tisoč drugih se je zateklo v razne druge kraje Evrope, Afrike, Severne in Južne Amerike. Sto tisoč emigrantov za tako majhen narod! Ali ni to strašno? Taka usoda je zadelala tudi mene. V borbi za najelementarnejše človečanske pravice, me je fašizem kot predsednika političnega društva "Edinost" v Trstu pahnil v zapor in mi s tem onemogočil vsako nadaljnje delovanje, vsled česar sem moral tudi jaz zapustiti svoje rodno mesto in iskati pribežališče med svojimi brati v Jugoslaviji.

Tu smo v okviru naše jake in solidne organizacije "Zveze jugoslovanskih emigrantskih organizacij iz Julijske Krajine" dvigali glas tepanega naroda proti neobvijojim krivicam Italije in fašizma, ter nadaljevali borbo za svobodo. S tiho in podzemeljsko borbo naroda samega na terenu v Julijski Krajini smo se mi ponosni sinovi Trsta, Istre in Goriske kot en mož, upirali tiraniji in zločinskemu početju fašistovskih banditov. Žrtev Vladimirja Gortana, Bazoviških mučnikov, monstre-proces leta 1930 pred rabeljskim fašistovskim Specialnim Tribunalom v Trstu in premnoge druge žrtve nas niso mogle zaustaviti v naši nevtraheni borbi. In tako SMO BILI SKOZI DVAJSET LET PREDHODNIKI DANASNJE ORJASKE BORBE VELIKIH DEMOKRACIJ PROTI ZDRUŽENIM FAŠISTOM CELEGA SVETA. Obenem smo visoko dvigali zastavo naše pravice za svobodo in neodvisnost.

Ko je 1. septembra 1939. leta Hitler izval sedanji svetovni požar, smo mi iz Julijske Krajine brez obotavljanja izbrali svojo pot. Takoj smo razumeli da je s tem začela borba fašizma za življenje ali pa smrt. Vkljub javno izjavljeni politiki nevtralnosti jugoslovanske vlade smo mi smatrali da je naša dolžnost pomagati demokratijam v njihovi borbi, ker njihova zmaga pomeni našo življenje in našo svobodo, kakor bi njihov poraz pomenil našo konecno smrt. Dobro smo se zavedali da se svoboda more odkupiti samo z žrtvami.

Na to našo borbo je fašizem odgovoril s procesom pred istim rabeljskim Specialnim Tribunalom v Trstu, ki se je maščeval nad nedolžnimi žrtvami, katerim ni mogel dokazati nobenega kaznjivega dejanja. Vkljub temu je ubil pet naših bratov, in obsodil štiri na doživljensko ječo, 23 na po 30 let ječe, enega na 24 let, tri na po 6 let, šest na po 15 let, in ostale na manjše kazni do 6 let.

Naše delo pa je še pred tem procesom imelo za nas teške posledice: režim princa Pavla, narodna vlada Cvetkovića in njegovih pomagačev, so pod pritiskom Rima in Berlina pričeli preganjati naše organizacije in jih končno razpustili z našo "Zvezo" na čelu. Pred poznanim "državnim sodiščem za zaščito države" v Beogradu, torej v srcu Jugoslavije, smo se morali nekateri od nas kot Jugoslovani zagovarjati zato ker smo se borili — za pravico in svobodo zaslužjenih Jugoslovancev, in s tem za povečanje Jugoslavije... Tudi jaz sem kot predsednik "Zveze" prebil mesec dni v proslulem beograjskem zaporu "Glavnjači", potem pa bil 8 mesecev interniran v notranjosti Srbije.

Pa se nismo udali. Vkljub preganjanju smo nadaljevali z delom in podnašali nove žrtve za dosego svojega ideala. Namesto razpuščenih organizacij smo osnovali "JUGOSLOVANSKI ODBOR IZ ITALIJE". Ze samo ime pove cilj in namen. On je nadaljevanje delovanja "Jugoslovanskega odbora" iz prve svetovne vojne, seveda z omenjenim ciljem oni odbor je deloval za osvo-

boitev vseh Slovencev, Hrvatov in Srbov, ki so tedaj živeli v okviru avstro-ogrške monarhije, naša naloga pa je boriti se za svobodo še onih, ki so po prvi svetovni vojni ostali izven mej Jugoslavije.

Po sklepu naše organizacije sva jaz, kot predsednik, in tajnik g. Ciril Hajek, ki je bil tudi težko preganjan, pravočasno in pred podpisovanjem trojnega pakta zapustili Jugoslavijo, da v svobodi nadaljujemo naše delo. G. Hajek je ostal v Kairu, kjer zelo aktivno deluje med tamošnjimi Primorci. Člana našega odbora sta tudi g. Miran Rybar v Kairu, ing. Josip Mohorovičić, sedaj v New Yorku.

Pri vsej skromnosti smemo s ponosom trditi, da SMO PO SVOJEM DELU IN PO SVOJIM CILJIM BILI PREDHODNIKI SLAVNEGA 27. MARCA 1941.

Ko je jugoslovanska vlada prišla v inozemstvo, je prevzela naš program v svoj državni program, kakor je to v svojem znanem govoru 27. 6. lani po londonskem radiju omenjal tedanji predsednik jugoslovanske vlade g. gen. Simović.

Naš odbor nadaljuje svoje delovanje kot glas prizadetega naroda.

In tako prihajam jaz, kot predsednik "Jugoslovanskega Odbora iz Italije" kot živa priča naše borbe, naših žrtev in naše nezlomljive volje za svobodo, iz Londona med vas, dragi bratje, da vam prinesem pozdrave Trsta, Istre in Goriske, ter da skupno z vami v bratski solidarnosti iz te plemenite zemlje največje in najpopolnejše svobode, dvignemo glas za dosego svete pravice ki jo nam Primorcem odreka barbarski fašizem, a na slovenskem Koroškem tevtovski nacizem. Mi se borimo za svojo narodno in socialno osvoboditev. Kot delovno ljudstvo se mi borimo proti izkoriščanju pohlepnega tujca. Bog je ustvaril zemljo tudi za nas, in tudi mi imamo pravico jesti na svoji zemlji svoj kruh.

Prepričan sem, da bomo med svojimi brati v Ameriki našli polno razumevanje za svojo borbo, in bratski sprejem.

Vprašanje, kateremu služi "Jugoslovanski odbor iz Italije" zadeva najbolj Slovence, ker je med Jugoslovani, ki so ostali izven mej Jugoslavije največ Slovincem; zadeva pa tudi Hrvate, ker je med njimi dober del Hrvatov; zadeva pa tudi Srbe, ne le ker je v Istri ena srbska občina, ampak ker ozemlje, ki je etnografsko naše in na katero pravico aspiriramo, ako se pravilno razume njegov značaj in pomen, predstavlja ogromen aktivum za blagostanje in prestiž cele Jugoslavije kot države. To vprašanje ni vprašanje stranke ali posameznikov, temveč je obče narodno, in mora biti sveto vsakemu Slovincu; saj gre za svobodo njegovih bratov!

In kakor smo v prvi svetovni vojni imeli na svoji strani poleg naše svete pravice dragoceno pomoč Velikega Predsednika Wilsona, tako verjamemo da bomo v sedanji borbi smeli računati na pomoč ameriške Demokracije pod vodstvom Velikega Predsednika Roosevelta.

NAROD, KI ME JE POSLAL DA SE ZA NJEGA BORIM, NE ZAHTEVA DRUGEGA KOT TO, DA SE POPRAVI STRAŠNA KRIVICA, KI MU JE BILA STORJENA, IN DA SE MU PRIZNA PRAVICA DO SVOBODE KAKOR JO UŽIVAJO DRUGI NARODI. OD TE ZAHTEVE NE ODNEHAMO, PA NAJ STANE KAR HOČE! PRED NAMI JE ZGODOVINSKI TRENUTEK, KO MORAMO SEBI PRIBORITI SVOBODO, DRŽEC SE PRAVILA LEGENDARNEGA JUNAKA DRAŽE MIHAJLOVIĆA, V ČEGAR VRSTAH SE BORI LEPO ŠTEVILO SLOVENCEV IN ZIASTI PRIMORCEV: BOLJE GROB NEGO ROB!

V takem duhu in neomajnem prepričanju in optimizmu, da bomo vkljub vsem ogromnim težavam, ki so na poti, dosegli svoj ideal, t. j. svojo svobodo, vas, dragi bratje, srčno pozdravljam. ŽIVELI!

Za časa svojega bivanja v Ameriki, prenašam sedež "JUGOSLOVANSKEGA ODBORA IZ ITALIJE" iz Londona v New York (naslov: 421 West 119th Street, N. Y. C.).

Dr. IVAN MARIJA ČOK, Predsednik "Jugoslovanskega odbora iz Italije"

Proslava rojstnega dne kralja Petra II.

Jugoslovanska narodna odbrana v Buenos Airesu bo proslavljala rojstni dan našega kralja Petra II. v **SOBOTO, 12. SEPTEMBRA** ob 9 uri zvečer, v dvorani ROSINI, ulica Cangallo 2535, blizu Plaza Once.

Sodelovala bodo razna naša narodna društva. Spored bo objavljen prihodnjič.

SOKOL BUENOS AIRES I. in **SOKOL DOCK SUD-BOCA** pa bosta proslavljala kraljev rojstni dan v **SOBOTO 5. SEPTEMBRA** ob 9 uri zvečer, v Sokolski dvorani, ulica SAN JUAN 782.

Proslava se bo vršila pod pokroviteljstvom g. svetnika dr. Filipa Dominikovića, jugoslovanskega odpravnika poslov.

NEVŠEČNOST

Na mladinski prireditvi, katera se je vršila v nedeljo 16. avgusta v dvorani San José, je nastopila tudi rojakinja Jožica Komelova.

Ker je ona dobra igralka, bi nikakor ne bilo lepo, da bi se je ne imenovalo, zato to priobčujemo in pripomnimo, da se je ta nevšečnost dogodila brez naše krivde.

Prireditev "Slovenskega doma"

V **NEDELJO 18. OKTOBRA 1942** leta ob 4 uri popoldne se bo vršila v že znani **ARMENSKI** dvorani, ulica **ACEVEDO 1353**, prireditev Slovenskega doma.

Na sporedu bo poleg nastopov obeh pevskih zborov tudi lepa izvirna igra, katera bo nedvomno privabila mnoge naše ljudi, da jo vidijo.

Ker je ta prireditev že dolgo najavljena ter društva naprošena, da na to needljo ne prirede zabav, upamo, da bodo to blagohotno upoštevala.

J. N. O.

Objave Primorskega odbora

CORRIENTES 3114 - BS. AIRES

V nedeljo 30. avgusta je bilo skupaj nekaj naših rojakov, v kateri družbi se je govorilo tudi o naši Primorski in delovanju Primorskega odbora ter se nabralo za ta odbor 8 pesov.

Rojaki posnemajte!

Slovenci doma in po svetu

VESTI IZ ZASUŽNJENEGA OZEMLJA

Mučenje Slovencev v nacijskih zaporih

(Izvirno poročilo celjskega Slovenca Jugoslovanskemu informacijskemu Centru v New Yorku)

Ko so potekali prvi dnevi našega zapora v meljski vojašnici v Mariboru, si stvari nismo preveč k srcu jemali. Tolazili smo se s tem, da bo vse hitro minilo, in smo zasramovanja ter žalitve Nemcev kar ponosno prenašali. Zdelo se nam je pod našo častjo, da bi se pokazali Nemcem kot slabiči. Ko so pa dnevi začeli prehajati v tedne, nam je začelo vse skupaj iti na živce in potrosti nismo mogli več skrivati. Saj smo poleg tega tudi videli, da vsak

padke je pošiljal v kasarno internirancem.

Surovosti Nemcev so se množile iz dneva v dan. Interniranemu profesorju Gracerju je tiste dni umrla žena. Na pogreb ga niso pustili.

SS smrkavci so od časa do časa prriedili zasliševanje kar na svojo roko. Prišlo jim je na misel, da bi mučili internirane fante. Nabrali so jih dolgo vrsto in jih izpraševali, če so četniki ali Sokoli. Kdor je dejal, da je bil pri Sokolih, jih je dobil s pestjo po glavi. Kdor je rekel, da nikoli ni bil Sokol, jih je istotako dobil.

Da so preizkušali našo telesno vztrajnost, so nas večkrat postavili na dvorišču v trojno vrsto (Glieder) in nas gonili sprostimi vajami in počepi. Hudo je bilo zlasti za sta-

delež hrane, so morali duhovniki stati v isti vrsti s prostitutkami. Vendar to ni trajalo dolgo, menda se je Nemcem samim zazdelo prerobato, ali pa uvideli, da s takim početjem ne dosežejo svojega namena, zakaj vsem se je studilo in duhovniki niso bili s tem pred nikomer ponižani.

Ko niso strli našega ponosa s takim in podobnim ravnanjem, so prihajale večje in večje telesne muke. Mnoge so nagnali, da so se morali valjati na dvorišču po blatnih tleh. Med temi je bil na primer stari Likar, učitelj na meščanski šoli v Celju. Petančič je moral lizati pljunke, če ni hotel, da bi ga do nezavesti pretepli. Kotnik Šimen je moral po končanem težkem delu čepeti četrt ure na tleh in ponavljati venomer: Ich will arbeiten, ich will nicht mehr das Volk plauschen. (Hočem delati, ne bom več zavajal ljudstva.) Starega Cilenška, znane planinca iz Poljčan, so tako mučili, da je končno moral v bolnico. Upokojenega orožnika Zlebnika iz Slovenjgradca so pretepli, da je bil ves krvav, potem so ga za 24 ur zaprli v krušno peč. Zupnika Sokliča so pretepli, da se mu je utrgalo. Kljub temu je moral telovaditi, dokler se ni onesvestil. Dr. Jehartu, znanemu strokovnjaku orientálnih jezikov, so med pretepanjem zlomili tri rebra, kaplanu Lahunu pa dve.

Sam Ueberreiter je pridno sodeloval pri tem kulturnem postopanju. To je pokazal na primer takoj ob aretaciji prof. Živortnika. Hujskal je stražnike na Živortnika in sam dodajal psovke in surovosti. Pozneje se je ta hinavec delal silno nedolžnega skofovemu zastopniku Obržanu. Jezil se je nad policisti, češ da zoper njegovo voljo tako postopajo z ujetniki. Zagotovil je Obržanu, da njega ne bodo aretirali. Kljub temu je bil Obržan kmalu med nami. Živortnika so pa še dalje trpinčili. Ponoči od pol ene do pol treh je moral na kolenih pobirati smeti, da si je do krvi odrgnil kolena, in podobno. Jezuita Žužka, ki je bil star 76 let, so dobesedno do smrti pretepli. Umril je v zaporu.

Italijani razstrelili spomenike v Ljubljani

Takoj po prihodu italijanske vojske so Italijani zahtevali odstranitev "srbskih" spomenikov v Ljubljani. Mislili so pri tem na spomenik kralja Petra I. pred magistratom, spomenik kralja Aleksandra v Zvezdi, njegov spomenik na Viču itd.

"Visoki Komisar" Grazioli je naročil mestnemu svetu ljubljanskega, da spomenike odstrani. Tega pa ni storil naravnost, ampak po ovinkih. Ta korak je v popolnem skladu z italijanskim značajem in metodami, ki z njimi vladajo Lahi v "Provincia Lubiana". Mestni svet ni smel omeniti, da je to naročilo prišlo od komisarja. Treba je bilo, da mestni svet naredi ta sklep "sam od sebe".

Italijani so torej hoteli imeti pri vsem tem "čiste roke". Grazioli se je hotel v Rimu pobahati, da Slovenci sami od sebe podirajo spomenike brez vsakega pritiska od strani Italijanov. To bi bil za Lahe lep "dokaz", da so Slovenci proti Srbom.

Toda ljubljanski mestni svet se zahtevi Graziolija ni udal. Tako so bili še v mesecu juliju vsi spomeniki na svojih mestih.

V prvi polovici julija se je vršila seja mestnega sveta. Nenadoma se je pojavil na seji sam Grazioli, nenapovedan in nepričakovan. Seveda je prišel s pripravljenim govorom. In njegov govor je energično zahteval odstranitev spomenikov, "srbskih" spomenikov. "Obljubil sem vam, da bom čuval slovenski jezik, slovenske šege in navade, nisem vam pa obljubil, da bom čuval spomenike srbskih kraljev..." Od tu naprej je pa že malo popustil. "Najmanj, kar morem zahtevati, je to, da spravite spomenike vsaj v kak muzej."

Dodal je še: "Na Vidov dan se je zgodilo, da ste dve gospodični položili venec pred Aleksandrov spomenik. Obe sem dal takoj izgnati v Srbijo. Tako bo šel v Srbijo vsakdo, ki bi na podoben način kazal, da so mu ti spomeniki pri srcu. Dam vam en mesec časa, da spomeniki izginejo."

Po tem govoru je mogočni mož odšel.

Mesec julij je minil, spomeniki so pa še vedno stali na svojih mestih. Proti koncu meseca je še enkrat kategorično zahteval, da se spomeniki odstranijo. Mestni svet se še vedno ni udal, zato je Grazioli odločil: "Če nočete sami narediti tega, bom storil jaz."

Še isti večer so italijanski vojaki obkolili Zvezdo, kjer je stal spomenik kralja Aleksandra. Postavili so strojnice vse okrog, pripeljali vojaške avtomobile z orodjem in pričeli podirati spomenik. Ves prostor okoli spomenika so poprej ogradili z visokimi plankami, da ni mogel nihče videti, kako pada spomenik. Bil je iz borna, delo slovenskega kiparja Dolinarja. Aleksandrov kip sam so razbili, podstavek pa razstrelili. Z delom so pričeli ponoči, trajalo je nekaj dni in ves čas je bila Zvezda zastražena s strojnica-mi.

Kip kralja Petra pred magistratom je bil iz podpeškega marmorja. Tega so razstrelili. Ljudje so se ustavljali tam okoli in pobirali koščke kamna, da si jih hranijo za spomin. Italijani so pa padli po njih, odzvali jim kamenčke in jih po vrhu še kaznovali.

Razburjenje ljudstva je bilo tiste dni ogromno. Prišlo bi bilo brez dvoma do velikih izgrediv, toda pomisliti je treba, da je v Ljubljani preko 60.000 italijanskih vojakov. Skoraj na vsakega domačina pride po eden. Ravno zato je pa treba dati mestnemu svetu toliko večje priznanje. Ni klonil, ni se tical ne grožnjam, ne sili.

Slovenci v Ljubljani so videli v svojih kraljevih spomenikih simbol svojega jugoslovanskega prepričanja! Z odporom proti laškim zahtevam so manifestirali za Jugoslavijo. Uporabili so priliko, ki jim je bila dana, da so Lahom pokazali svojo zvestobo in ljubezen do Jugoslavije in njenih predstavnikov. In uporabili so jo izvrstno.

Mesto KRANJ na Gorenjskem. To naše mesto je v rokah divjaških Nemcev.

dan dovažajo nove žrtve. Začeli smo slutiti, da nam je pripravljena usoda, ki je sprva niti od daleč nismo pričakovali.

Svojei so nas smeli priti obiskat šele po dveh tednih zapora. In še to dovoljenje je prišlo le zato, ker je Gestapo izvohala, da bi naši obiskovalci ne prihajali praznih rok. Pri našali bi nam cigarete in razne druge dobrote. S tem se je odprl nov vir za nabavljanje blaga, toda ne nam, temveč Gestapu. Celo poveljnik taborišča, major Hubigg, se je pri tem dobro "izkazal". Najprej je obiskovalce odganjal in kričal nad njimi kot podivjan, pozneje je pa spremenil svojo taktiko in je postal prijazen z njimi. Osebo jim je odzval zavetje, košare in nahrbtnike. Nič se pa ni zmenil, komu so bili namejnjeni, ampak je vse pošiljal v svojo sobo, kamor so mu prihajale razne lahke ženske. Goštil jih je pri sebi z najboljšimi rečmi, ki je bil naropal od naših obiskovalcev, šele ostanke in od-

rejšje, ki so morali tudi po pol ure čepeti skakati in držati roke od sebe v ravnatežju. Nekateri so padali v nezavest. Posurovali stražniki pa niso niti takim prizanašali.

Nihče pa ni mogel prezreti dejstva, da so imeli prav posebno piko na duhovnike. Zlasti če je bil kateri bolj obilne postave, ni imel nikoli miru. Kaj so vse rekli o veri in Bogu, ne bi vzdružalo papirja. Duhovniki so častno vzdržali vsa zasramovanja, to smo jim morali vsi priznati, čeprav so bili med nami tudi taki, ki sami na vero in cerkev niso dosti dali ali celo nič. Početje podivjanih Nemcev je bilo res tako, da se je moralo vsakemu studiti, kdor je imel le še nekaj človeškega čuta.

Meseca junija je bila v Mariboru takozvana racija. V mestu so naložili kakih 70 prostitutk in jih pripeljali v našo kasarno. Zaprli so jih v posebne sobe, same duhovnike so pa določili, da so morali propadlim ženskam čistiti in urejevati sobe. Ko smo stali v vrstah čakajoči na svojo

KADAR ISČETE SLUŽBE obrnite se na rojakinjo

Berto Cernič

DORREGO 1583 — Gs. Aires
U. T. 54 - 3588

Slovenski stavbenik

za načrte, betonske preračune in Firmo,

obrnite se do tehničnega konstruktorja
FRANCA KLANJSEK

Av. Francisco BEIRO 5329-31
Villa Devoto U. T. 50 - 0277

ZOBOZDRAVNIKA

DRA. SAMOILOVIC
de Falicov in

DR. FELIKS FALICOV
Sprejemata od 10 do 12 in od 15-20 ure.

DONATO ALVAREZ 2181
U. T. 59 - 1723

Slovenska babica

dipl. v Pragi in Bs. Airesu, z večletno prakso v praški porodnišnici ter v tuk. bolnici "Rawson", se priporoča vsem Slovenkam. Sprejema penzionistke iz mesta in z dežele v popolno oskrbo. Cene izredno nizke. Postrežba prvovrstna.

ANA CHRPOVA
ENTRE RIOS 621
U. T. 88, Mayo 8182

Dr. LUIS RAZUMNEY

KIRURGIČNI ZOBOZDRAVNIK

DIATERMIA — ELECTROCIRUJIA

Sprejema vse dni od 14 do 20 ure.

SEGUBOLA 1848 — U. T. 67 - 3961 — BUENOS AIRES

SLJIVOVICA

ŽGANJE

PELINKOVEC

VERMUT

KIS

Zlatko Badel

Avenida Maipú 3146-50 Olivos F.C.C.A.

U. T. Olivos (741) - 1304

1. Septembra

LEOPOLD UŠAJ

otvori moderno krojačnico v svoji lastni hiši:

Avda. Francisco Beiró 5380-82

(prej Tres Cruces)

Villa Devoto

VELIKI ZAVOD "RAMOS MEJIA"

MODERNI PROTIVENERIČEN PRIPOMOČEK

BLENORAGIA aguda, napačno zdravljenja

Naš način zdravljenja popoln in brez bolečin

KRI, LUES IN KOŽA: Lišaj, Izpušanje las

ženske, PLJUČNE, SRČNE.

SPOLNA SLABOST: se opomore po načinu Prof. Fürbringerja.

REUMATIZEM že zastarel

ZELODEC: Kislina, Napetje in Rana

HEMOROIDE IN POVAPNENJE ŽIL brez operacije

GRLO, NOS IN UŠESA: Divje meso, Vnetje in oglušnost

POPOLNO OZDRAVLJENJE \$ 30.— — **PLAVEVANJE** PO \$ 5.—

ANALIZE BREZPLAČNO. — Naša priznana Klinika z 20 letnim delovanjem, je upravljana po **SPOSOBNIH SPECIJALISTIH.**

GOVORI SE SLOVENSKO

Sprejema od 9 do 21 ure — ob nedeljah od 8 do 12 ure

RIVADAVIA 3070 (PLAZA ONCE)

Jugoslovanski četniki povzročili težke zgube italijanski vojski

Carigrad. — Tajna jugoslovanska radijska postaja poroča iz Jugoslavije, da so se ponesrečili vsi nemški in italijanski poizkusi, da bi zavzeli kraje, ki so jih osvobodili oddelki četniške in dobrovoljske vojske v Sandžaku in Bosni. Vojska zasednih oblasti je imela velike zgube.

Italijanske sile, ki se pomikajo ob reki Drini pri Goraždu, so bile zadržane na črti Pljevlje-Čajniče-Goražda, kjer se je vnela bitka, ki je trajala vso noč. Poveljništvo četniške in dobrovoljske vojske je izdalo ukaz, naj se dvignejo v zrak vsi mostovi na reki Drini. To je ustavilo napredovanje italijanske motorizirane pehote. Italijani so imeli posebno hude izgube v ostrih bitkah pri Goraždu, odkoder so poslali v Mostar po pomoč. Četniški oddelki so poslano pomoč z uspehom napadli in jo uničili blizu Mostarja.

V zadnjih spopadih so jugoslovanski rodoljubi zajeli veliko število vojakov, podčastnikov in častnikov. Ujetniki pripovedujejo, da so med vsemi italijanskimi enotami posejani agentin Gestapa, ki se skrivajo pod imenom nemških "in-strukturjev".

Več skupin hrvatskih vojakov, ki jih je Pavelič nasilno mobiliziral v vstaško vojsko, je prešlo v Bosni k četnikom.

Italijanske vojaške sile imajo velike težave z oskrbo. Četniki redno napadajo njihove transporte na cestah proti Pljevlju. Sedaj poizkušajo Italijani pošiljati obkoljenim italijanskim vojašnicam v Sandžaku in Bosni-Hercegovini pomoč z letali. Večino materiala, ki so ga spustila letala, so pobrali četniki.

Zboljšanje razmer v osvobojenih krajih Jugoslavije

Carigrad. — Tajna jugoslovanska radijska postaja poroča, da delujejo v mestih in vaseh Jugoslavije, ki so jih osvobodili četniki, odbori narodnega osvobođenja, ki zaradi svojega uspešnega dela uživajo polno zaupanje prebivalstva.

Na čelu teh odborov so ljudje, ki

služijo s svojim požrtvovanjem za vzgled v borbi za svobodo in narodno neodvisnost. Navzlic izredno težkim okoliščinam odbori uspešno uvajajo načrte za zboljšanje gospodarskega stanja in javnega zdravja v osvobojenih krajih.

Slabo zdravstveno stanje v Hrvatski

Carigrad. — "Deutsche Zeitung" poroča, da je v hrvatskih krajih v notranjosti zdravstveno stanje prebivalstva zaradi slabe zdravniške oskrbe izredno slabo. Navzlic temu, da je 89% vsega prebivalstva Hr-

MRKONJIĆ GRAD, katerega so Mihajlovičevci po več kot dvajsetdnevnom boju zavzeli in združene sovražnike pognali v beg.

mo 30% zdravnikov. Na 10.713 žen pride na deželi samo ena babica. V Hrvatski divjajo nalezljive bolezni. Po pisanju "Donau Zeitung" sta se zlasti razširila tifus in tifusna urzlica.

Jugoslovanski uporniki usmrtili tri italijanske oblastnike

Bern. — Stefani v uradnem italijanskem sporočilu javlja, da so jugoslovanski uporniki ubili tri italijanske oblastnike, ki so potovali skozi Jugoslavijo. Ujeli so jih pri Rdečem Kamenu. Najprej so jih po "kratkem in navideznem sodnem procesu" obsodili na smrt in jih potem usmrtili.

Angleški časnikar o doživljanju v Dubrovniku po padcu Jugoslavije

London. — Pred letom dni je bil znani angleški časnikar Steven Clissold v Dubrovniku. Istega dne, ko je bila objavljena kapitulacija, se je sprehajal ob obrežju z nekim Hrvatom, čigar ime je bilo Branko. Z njima je bilo še več malodušnih ljudi, ki jim je Branko mirno dopovedoval, da vojna ni izgubljena. Da je izgubljena samo prva bitka. Da se vojna nadaljuje in da se bo nadaljevala povsod, po poljih in gozdovih, med Srbi in Hrvati in Slovenci, povsod kjer biva narod, ki ne mara tujčevega jarma.

Branko je pripovedoval Clisshol-

vatske na deželi, je v notranjosti sadu legendo o Kosovem in o nebeškem kraljestvu, ter kot Hrvat dodal, da narodi, ki ne izgube svoje duše, kot je niso izgubili Srbi, Hrvati in Slovenci, ne morejo propasti. Ta neomajna vera, da domovina ne more propasti, ker je ohranila v pravem času svojo čast, jim daje moči za nadaljevanje odpora. Dogajajo se zverstva ki, bodo samo utrdila naš narod v prepričanju, da se mora boriti proti sovražniku, ki je sovražnik Srbov, Hrvatov in Slovencev, ker on hoče da bi v domovini nastali prepri med brati. "To se pjam ne bo posrečilo", je dejal Branko, in odšel. Najbrže v gozdove in hrvatska zaselja, kjer organizira odpor Hrvatov za dan obračun

nih virov trdijo, da jugoslovanske ujetnike v vse večjem številu puščajo "domov". Kakšna bo miselnost teh ljudi z uničenim zdravjem in pod utiskom strahot iz ujetniških taborišč?

Vesti o stanju med jugoslovanskimi ujetniki se naglo širijo. Tako smo dobili poročilo, da so Jugoslovani iz daljne Avstralije nedavno poslali Ameriškemu Rdečemu Križu 800 dolarjev za zavoje s hrano. Jugoslovani iz Južne Afrike pošiljajo tudi znatne prispevke. Izvedeli smo, da je odbor Jugoslovanske Narodne Odbrane v Limi (Perú) nedavno poslal denarja za tisoč zavojev hrane, jugoslovansko društvo "Kosovo" je poslalo 1.000 dolarjev.

Iz Združenih Držav so med drugim prišli sledeči prispevki: Srpski Narodni Savez je meseca aprila poslal 24.000 dolarjev, Hrvatska Bratska Zajednica pa je nedavno na svoji seji naklonila denarni prispevek za 3.000 zavojev hrane. Naše društvo (American Friends of Yugoslavia) je aprila poslalo 1.000 zavojev in za ta mesec jih pripravlja zopet 1.000.

Jugoslavija na vojaški konferenci v Kanadi

V Ottawi je bila konferenca o vojaških vprašanjih in problemih letalskega vezbanja, ki so se je udeležili delegati zaveznških držav. Jugoslovanski delegat je bil poslanik g. dr. Izidor Cankar. Po govoru Mackenzie Kinga, kanadskega premijerija, so govorili vsi delegati in končno kanadski vojni minister. Po konferenci je generalni guverner privedil sprejem, ki sta se ga udeležila tudi jugoslovanski poslanik s sprogo. Pri tej priliki sta bila oba predstavljena princezi Alici, ki jima je razkazala hišo in vrt in ostala z poslanikom dalj časa v pogovoru.

Četniki so spremenili Balkan v krvavo bojno polje

London. — Vesti o uspešnem odporu Hrvatov in Srbov v gozdovih in planih Bosne in Srbije je prinesla v London oseba, ki je bila še pred nekoliko tedni v domovini.

Pripovedovalec trdi, da se proti Nemeem in Italijanom in proti pro-na-cijski vstaški skupini bori več kot 80.000 Hrvatov in 120.000 Srbov.

Njihovi sovražniki so zlasti vstaši in proti njim ne poznajo usmiljenja. Vstaši so povzročili strašne zločine zlasti proti Srbov.

Borbe so se postrile po srbskem uporu pred šestimi tedni v Žabalju, ki so ga Madžari poiskušali zadušiti. Poročilo pravi, da so Madžari poklali 5.000 Srbov, povečini žene, otroke in stare, nakar je Madžare

napadla "podzemna" vojska generala Mihajloviča in jih uničila v krvavi borbi.

Četniki imajo povečini v svoji oblasti vasi, osišče pa mesta. Sodeč po podatkih pa je prebivalstvo v mestih organiziralo sodelovanje s četniki, ki jim pošilja potrebščine.

"Arbeetaren", Stockholm, poroča: "Beograjski tisk poroča o ostri borbi na ozemlju med Milanovcem in Valjevom. Četniki so uporabljali topništvo in metalece bomb. V Kosovskem okrožju so uporniki zajeli veliko množino nemške hrane in orožja.

Vsi nemški poizkusi, da bi našli četniško glavno bivališče so ostali brez uspeha. Po vselt nenadnih napadih na nemške vojašnice se je četnikom vedno posrečilo umakniti se v planine.

Spomenica jugoslovanske vlade o madžarskih zverstvih

Washington. — V spomenici, ki jo je jugoslovanski poslanik g. Konstantin Fotič predal Državnemu tajniku g. Cordell Hullu, jugoslovanska vlada obtožuje Madžarsko zaradi strašnih zverstev v Jugoslaviji. Spomenica obtožuje Madžare, da so "pobili okrog 100.000 Srbov, mož, žen in otrok".

Podrobnosti, ki jih je dobila jugoslovanska vlada, se nanašajo na pokolje, posilstva, mučenje z lakoto, požige in okrutnosti v koncentracijskih taboriščih. Ti strašni podatki obsegajo ves čas madžarske okupacije ozemlja na severu Jugoslavije, od aprila prejšnjega leta.

Nemški in Italijanski napadi na vojsko generala Draže Mihajloviča

London. — Italijani so poslali v pomoč nacijem in vstašem več divizij vojaštva, ki so se udeležile v Bosni napadov na vojsko generala Draže Mihajloviča. Vesti prihajajo iz krogov jugoslovanske vlade v izgnanstvu.

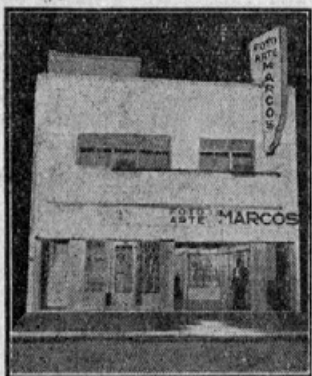
Poročilo navaja, da je Mihajlovičeva vojska prizadela nadmočnemu sovražniku resne izgube v ljudeh in materialu, nato pa se umaknila na nove položaje v planinah, kjer se borba nadaljuje.

Ob istem času je vojska osišča s pomočjo bolgarskih oddelkov napadla neko vas v Srbiji. V sedanji vojni je bilo prvič, da so se Bolgari udeležili napada na položaje generala Mihajloviča.

V DAR DOBITE

na vsakih 6 slik, ki stanejo od 3-6, lepo sliko v barvah. Odprto tudi ob nedeljah.

Atelje MARKO RADALJ

Facundo Quiroga 1320 U. T. 22 - 8327 DOCK SUD

KLINIKA ZA VSE BOLEZNI

Za venerične bolezni, spolne bolezni, bolezni krvi, splošno slabost, razpolaga klinika s posebnim konzultorijem, kateri se nahaja pod vodstvom poznane specialista za navedene bolezni Dr. A. AZAGUIRRE.

Imamo zdravnike specialiste za bolezni na pljučah, obistih, jetrah, želodcu, živčevju, glavobol in revma, zem. ženske bolezni.

Analizacije krvi, vode itd. so izvršene po Profesorju Narodne Univerze v Buenos Airesu Dr. I. Raffo.

RAYOS X, DIATERMIA in ELEKTRIČNO ZDRAVLEJNJE. Zdravniški pregled \$ 3.—

Sprejemamo: od 9-12; pop. od 15-21. — Ob nedeljah in praznikih od 9-12.

GOVORI SE SLOVENSKI

SUIPACHA 28

(1 kvadro od Av. de Mayo v višini 900)

PRVOVSTNA KROJAČNICA

"LA ESTRELLA"

ZA JESENSKE IN

ZIMSKE OBLEKE

V ZALOGI VELIKA IZBIRA

BLAGA ZNAMKE SUPERLAN

Stanislav Maurič

TRELLES 2642 — Buenos Aires

U. T. 59-1232

POZOR!

TRGOVINA OBLJEV BELTRAM

Vas podomače postreže.

Če hočete biti elegantno in dobro obuti, posetite to trgovino, imeli boste na razpolago veliko izbero vsakovrstnih čevljev, copat za delo, šport in izlete. — Pridite, pa se boste prepričali! Se priporoča

Albert Beltram

DONATO ALVAREZ 2288 — BUENOS AIRES

AKO HOČETE BITI ZDRAVLJENI OD ODGOVORNEGA ZDRAVNIKA zatecite se k

Dr. A. CODEL

Sprejema se od 9 do 12 in od 15 od 21 ure. GOVORI SE SLOVENSKO BARTOLOME MITRE 1676

Kratek pregled ruske zgodovine

Kot je bilo v našem listu že večkrat poudarjeno, je med našimi ljudmi zelo mnogo zanimanja za Rusijo, o kateri naši rojaki zelo radi razpravljajo, če je le prilika za to. Vendar je pri večini naših ljudi vse to le bolj površno in brez da bi kaj poznali ruske razmere; govorijo torej o Rusiji, ker je to nekako v modi, kot govorijo še o mnogih drugih vprašanjih, o katerih večkrat tudi nimajo pojma. Saj je mnogo rojakov, ki imajo vsakega žida za Rusa ter ne vedo, da je ruski jezik zelo podoben slovenskemu in da pišejo s cirilico kakor Srbi, ne pa z onimi židovskimi kljukastimi znamenji, ki so podobne prej glasbenim notam kakor črkam. Ti ljudje izvešne pobirajo vso svojo modrost in znanje od tujcev ter jim tudi brez-pogojno zaupajo v vprašanjih, za katera Slovenci imamo že po naravi več razumevanja, kakor ga imajo Italijani ali Španci, ker smo rojeni kot sosedje in soordiniki Rusov.

Če je pa kdo, ki se je nekoliko bolj poglobil v rusko vprašanje, ga zanimajo predvsem sedanje ruske razmere; vse kar je bilo pred revolucijo, je za takšne ljudi le mrtvi kaos, le mračna ječa, v kateri je ginil ruski narod. In vendar je bilo v Rusiji tudi pred revolucijo velikih državnikov — in tudi zelo revolucionarnih — ter velikih misleevpisateljev, kakoršnih nimajo drugi narodi. Tudi ti ljudje iščejo bolj plitkih virov za svojo modrost. Težko je vsem takšnim ljudem pokazati pravo sliko, ki gledajo raje s tujimi očmi, kakor s svojimi lastnimi, oziroma imajo bolj zaupanje v tuja slova, kakor v naše domače. In povejmo si odkrito: Slovenci zelo bolehamo na tej hibi; tudi mnogi rojaki, ki se v izobrazbi dvignejo nad povprečnostjo, nimajo pravega razumevanja za kar je našega ali nam sorodnega ter se lahko miselno pustijo voditi od — nemalokrat nam prav nasprotnega — tujca.

V "Slovenskem listu" nameravamo priobčevati nekaj kratkih spisov o Rusiji. Najprej kratek pregled ruske zgodovine, nato nekaj malega o ruskem slovstvu in ruskih pisateljih in po možnosti kakšno malo razpravo o ruskih velikih slovstvenih delih. Na tak način bodo čitatelji imeli priliko vsaj za silo seznaniti se s zgodovino in kulturnim razvojem ruskega naroda. S tem si pa pri "Slovenskem listu" ni zdaleč ne domišljamo, da bodo vsi oni, ki prečitajo kakšno razpravo že zadostno razumevali slovstvo, zgodovinski razvoj in druga vprašanja ruskega naroda; želeli bi s tem le pokazati, da naj se v takšna vprašanja bolj poglobijo, kar dosežejo s čitanjem izvornih del in tem primer-nih ocen, ne pa s plitkim štivom ali gledanjem ruskih romanov v filmih, kar je oboje zelo priljubljeno pri naših ljudeh. Ruski roman v filmu izvešne nima ni medle slike o tem, kar je nameraval povedati pisatelj, kii zdaleč ni pisal radi kakšnih ljubezenskih dogodivščin, kakor jih kažejo v kinu. V spisih ruskih pisateljev so globoke psihološke, sociološke, socialne in druge razprave, ki se jih ne more spraviti v film; le bolj razvit in pazljiv čitatelj ima lahko od takšnih spisov kaj koristi in ne oni ki čita ljubezenske dogodivščne. Toda o tem mogoče pozneje.

R u s i

Kot vsi Slovani so bili tudi Rusi razdeljeni v številna plemena in rodove; najznatnejši: Slovenci ob Ilmenskem jezeru, Poljani okoli Kije-va, Derevljani v Voliniji, Kriviči ob izviru Drine in Dnjepra in dr.

Ker niso imeli nikake skupne vrhovne vlade in so živeli med seboj v vednih sporih, so si jih podvrgli njihovi sosedje, na jugozapadu Kazari, na severozapadu pa Normani iz

Skandinavije, katere so imenovali Vjatiči.

Leta 862 so najeli prebivalci Novgoroda (ob Ilmenskem jezeru) normanskega vojskovodjo Rurika, da jih brani pred tujimi navali. On pa se je polastil vlade in postal ustanovitelj ruske države (ime). — Njegovi nasledniki so si pridobivali vedno več ozemlja; tako si je njegov naslednik Oleg (leta 882) pridobil smolensko in kijevsko oblast in preložil prestolnico v Kijev. — Igor, sin Rurikov in naslednik Olegov, se je bojeval z Bizantinci in sklepal z Grki trgovske zveze; ubili so ga Derevljani, ko je pobiral davek; zavlada je vdova Olga za svojega nedoraslega sina Svjatoslava, ki je leta 972 padel v borbi s Pečenezi.

Rusi in mongolska država

Po Svjatoslavovi smrti so se borili njegovi trije sinovi za oblast, dokler ni Vladimir (980—1015) odstranil svojih bratov in zavlada sam. Poljakom je vzel Rdečo Rusijo in prisilil litvanska, letska in finska plemena ob Baltiku, da so mu plačevala davek.

Leta 988 se je oženil z bizantinsko cesarično Ano, sprejel krščanstvo in razširil grško veroizpoved med Rusi in jih s tem združil v en narod s posebno narodno cerkvijo. — Po njegovi smrti je po dolgotrajnih bratskih bojih za prestol slednjič dobil vso oblast Jaroslav Modri (1019—1054), ki je uredil rusko cerkev, ustanavljal škofije in gradil cerkve (na pr. v Kijevu cerkev sv. Sofije). Izdal je zakonik "Ruskaja Pravda". — Tudi v borbi s sosedi je imel uspehe; odločilno je porazil Pečenege, vzel Poljakom zopet Rdečo Rusijo, ki so jo ti zavzeli med ruskimi borbami za prestol, in osvojil mnogo finskih pokrajin. — Imel je zveze z vsemi evropskimi dvori, kjer je užival velik ugled. — Pred smrtjo je razdelil državo med svoje štiri sinove in določil, da bo veliki knez vedno najstarejši, ki naj stoluje v Kijevu (senioratsko nasledstvo). To določilo je povzročilo stoletne boje v ruski državi. Izmed pomembnejših knezov je bil Vladimir Monomah (1113—1125), ki je pridobil ostale kneze, da so ga priznali za velikega kneza in da se niso bojevali med seboj. Zmagovito se je bojeval s Polovi, Pečenezi in raznimi mongolskimi plemeni. — Ustanovil je mesto Vladimir ob reki Kljazmi. Napisal je svojim sinovom pred smrtjo "Poučenje".

Leta 1116 je umrl v pečerskem samostanu v Kijevu menih Nestor, ki je napisal najstarejšo rusko zgodovino: "Pervonačalnaja lepotipis".

Po vladimirovi smrti je začel Kijev propadati. Na njegovo mesto se je pričela dvigati suzdalska kneževina med gornjo Volgo in Oko, kjer je vladal najmlajši vladimirov sin, Jurij Dolgoroki.

Leta 1169 je njegov sin in naslednik Andrej Bogoljubski zavzel Kijev sam, ga oplenil in si privzel naslov velikega kneza, kot prestolnico pa si je izbral suzdalsko mesto Vladimir. — Andrej je vladal strogo in brezobzirno; je prvi ruski samodržec. Ozlovoljeni velikaši so ga ubili. — Vendar je Suzdal ostal središče Rusije še dalje.

Poleg Suzdala se je dvignila do večjega ugleda na ruskem jugozapadu (v tako zvanem Rdeči Rusiji) kneževina Halič, v kateri je vladal proti koncu 12. stoletja knez Roman iz Vladimirja, ki je zavrnil odpor velikašev in zavrnil napade sosedov. — Tedaj je dobila dežela ime Galicija in Vladimirija.

L. 1205—1264 je vladal njegov sin Danilo, ki je moral priznati mongolsko nadoblast, po odhodu Mongolov pa je (1253) sprejel od papeža

Inocenta IV. karljevsko krono, s čimer se je Galicija ločila od ostale Rusije, dokler se ni v 14. stoletju zopet pridružila.

Ko je bila Rusija najbolj razrvana, so pridrli iz Azije Mongoli, katere je združil mongolski kagan Temudžin.

Leta 1224. so ob rečici Kalki, ki se izliva v Azovsko morje, porazili Rusi in preplavili južno Rusijo do Kije-va, nakar so se vrnili v Azijo.

L. 1237 je Temudžinov vnuk Batu udaril vnovič na Rusijo, uničil po vrsti vse ruske kneževine (razen Novgoroda), l. 1240 zavzel Kijev in ga razrušil, drevil dalje na zapad, opustošil južno Poljsko, Moravsko, Ogrsko in Hrvatsko, nakar se je vrnil čez severno Srbijo in Bolgarsko na vzhod in osnoval veliko državo Kipčak (Kapčak) ali Zlata horda s prestolnico v Saraju ob Volgi. Država Kipčak je segala od Urala do spodnje Donave. — Kmalu nato so osvojili Mongoli Iransko višavje, Armenijo, Mezopotamijo in l. 1258 uničili bagdadske kalifate in z njim arabsko islamsko kulturo v Prednji Aziji. — Medtem so osvajali Mongoli tudi na vzhodu in zavzeli Kitajsko in Tibet (do 1280).

Velika mongolska država je torej segala od Tihega oceana do Sirije in Donave in imela sprva svojo prestolnico v Karakorumu v Mongoliji, pozneje pa v Pekingu (kan Kubilaj 1259—1294). — Pod okriljem te velike države so ohranile ruske kneževine, ki so se morale vse razen Novgoroda ukloniti Mongolom, svojo notranjo neodvisnost in svoje kneze; plačevati so morale samo težke davke in pošiljati Mongolom v potrebi pomožne čete. 240 let je trajalo mongolsko gospodstvo nad Rusi, kar je na eni strani slabo vplivalo na ruski narod, na drugi strani mu je pa pripomoglo do zedinjenja, ko so moskovski knezi prevzeli v zakup pobiranje davkov.

V času tatarske nadvlade so Poljaki večkrat zavzeli in gospodovali skoro čez celo Ukrajino in tudi čez Belorusijo.

Ivan Kalita (1328—1341) je postal "veliki knez"; dobil je od mongolskega kana pravico, pobirati davek po vsej Rusiji. Moskva je popop-estee ... LU etaoia oni o oito stala politično in tudi duševno središče Rusije, ker je prenesel v tem času iz Vladimirja tja tudi ruski metropolit Peter svoj sedež. Ivan je zgradil v Moskvi mnogo cerkv in grad Kremlj. Njegov vnuk Dimitrij Ivanovič Donski (1363—1389) je obnovil vrhovno oblast nad ruskimi knezi; uredil je v svoji rodovini nasledstvo po primogenituri. Skušal se je osvoboditi mongolskega jarma, l. 1380 je porazil kana Zlate horde Mamaja na Kulikovem polju ob Donu (prva ruska zmaga), toda ta zmaga ni imela trajnega uspeha; že čez dve leti je moral Dimitrij zopet plačevati Mongolom davek. — Kmalu po smrti Dimitrija je pretrpela Rusija napade Tamerlana (Timur-lenka), ki je še enkrat zedinil vso mongolsko državo.

Popolnoma je osvobodil Rusijo mongolskega jarma šele Ivan III. Vasiljevič (1462—1505), ki je združil večino ruske zemlje s svojo kneževino. Ker je bila razpadla medtem Zlata horda v tri kanate (kazanski, krimski in Zlata horda), je l. 1480. Ivan odrekel plačevanje davka in pokorščino. Zlata horda ga je skušala podvreči, toda brez uspeha; od te borbe dalje je bila Rusija svobodna. Ivan si je skušal priboriti na severu tudi dohod do morja; toda l. 1502 ga je nemški viteški red porazil pri Pskovu; pač pa je pridobil Ivan vse ozemlje med Desno in Soso, ki ga je bila nekoč osvojila Litva. Hotel je zediniti vse Ruse ("gospodar vseh Rusov"). — Poročil se je z Zofijo, nečakinjo zadnjega bizantinskega cesarja Konstantina XI., po čigar padcu se je imel za njegovega naslednika (združil je tudi bizantinski in ruski grb) tako v vladarskih poslih kakor v cerkvenem oziru. — Pod vplivom svoje žene in njenega grškega spremstva je uvedel mnogo bizantinskih naprav in prevladala so bizantinska naziranja nad normanskimi in slovanskimi, zlasti v pravu (Ivanov zakonik iz l. 1497); v literaturi in v umetnosti (stavbarstvu).

(Nadaljevanje)

Kraljev rojstni dan

Sredi nove vihre, ki se je raztegnila nad Evropo in zavzela sedaj že skoro ves svet, praznuje naš mladi kralj Peter II. svoj rojstni dan. Jugoslovanski narod bi želel, da bi se ta dan proslavljaval svečano, a okolščine so drugačne. Kralj praznuje svoj rojstni dan v izgnanstvu, daleč od svojega naroda, daleč od svoje domovine. A njegov ljubljani narod pa trpi pod sovražnim tujcem. Zato pa mora biti današnji praznik proslavljen tem prisrčneje z molitvijo, da nam usoda ohrani mladega kralja in bistrega vodjo junaške države.

Ko stopa naš kralj v dvajseto leto vemo, da je v njem duh stroge vdanosti do izvrševanja dolžnosti, ki so mu jih naložili kot kralju. Vemo, da

zelo družaben. S svojim prikupnim nastopom si takoj pridobi simpatijo vsakogar, s katerim pride v dotik. Po zaslugi očeta kralja Aleksandra, svojih lastnih vrlin in po skrbni vzgoji od svoje matere kraljice Marije, kateri je vdan s pravo sinovsko ljubeznijo, je on kos težki nalogi, ki jo je prevzel in opravičuje veliko nade, ki jih stavi in pričakuje od njega zaslužjen jugoslovanski narod.

Borba našega naroda za svobodo in zedinjenje je bila dolga in mučna. V težki borbi sredi žalostnih in slavnih dni je bila naša narodna dinastija Karadjordjevičev na čelu naroda, ki se je okrog nje zbiral v vseh usodnih trenutkih svoje zgodovine. Tako se tudi sedaj ves po-

ga boli srce, za strašno trpljenje, ki ga mora prenašati sedaj njegov narod. On se zaveda tega in dela, da bo njegov narod zopet prost.

Vojna ni našla kralja Petra, dasi še takorekoč kot otroka nesposobnega za prevzem težke odgovornosti. V juniju leta 1939 je z odličnim uspehom končal srednjo šolo, katere študije je pričel šele v marcu 1935 leta. V teku štirih in pol let je torej on dovršil osem razredov srednje šole in to z odliko, kar je občudovanja vredno. Priznanje je pa tem bolj za-služeno, ker je moral kralj Peter poleg srednješolskih predmetov, ki so bili obvezni in v načrtu za vse srednje šole, moral študirati tudi druge predmete, ki so neobhodno potrebni za njegovo izobrazbo, vpricho dolžnosti, ki so ga čakale kot kralja. Vse je v polni meri tudi povzel.

Kralj Peter je že po svoji naravi

šten jugoslovanski narod zbira okrog svojega mladega kralja Petra, potomca in sina nepozabnega blagopokojnega kralja Aleksandra.

Jugoslovanski narod, zvesto vdan svoji narodni dinastiji pri vsej veliki tugi, ki mu je bila prizadeta z gnušnim marsejskim zločinom, pri katerem je postal žrtev kralj Aleksander, dalekoviden in moder vladar, je globoko prepričan, da bo njegova domovina, s krvjo in žrtvami pridobljena, a sedaj pogažena, po svojem mladem kralju spet osvobodjena. Mladi kralj bo znal privedi jugoslovanski narod nazaj k svobodi in sreči.

V tej goreči vdanosti do narodne dinastije in mladega kralja, bomo mi jugoslovanski izseljenci praznovali kraljev rojstni dan.

Živel kralj Peter II.

Živi, Kralj!

Živi, mladi kralj naš Peter, rasti kakor cvet v poljani, ki ga boža hladni veter, ki ga prst deviška hrani — živi, rasti v mladi zarji čvrst in varen pred viharji.

Dvigaj v svetli se oblasti na visoko, na široko, sonce božje daj Ti rasti dolgo, zdravo in globoko — luč z neba naj sije nate, da duh teme ne zazna Te.

Sprosti se, sin Mučenika, teže zgodnjega spoznanja — duh prečiščen ne zanika smotrov večnega dognanja — boji kremen trd in jasen, ki ne stre ga udarec časen.

Živi, rasti, cveti, ljubi narod svoj in izročilo — vrag ne bo ušel pogubi, če preti s krivično silo — čuj nas, kralj, ob Tvoji strani ščit smo vsi Jugoslavlani!

Griša Koritnik.

PODJETJE
SLOVENSKO STAVBENO
A. S. V. L.
A. STOKA & V. LOJK
T. KONSTRUKTORJA
Pisarna: LOPE DE VEGA No. 3136
Buenos Aires
Tel. 50-4300 Prv. 54-2756 Part.

Plane, Ekonomične betonske kalkule, Obične tramitacije, Firma, Ob. Sanitarias itd. — Za zidanje, povečanje, in popravo hiš v mestu in deželi z takojšnjim in več časnim plačevanjem v komodnih mesečnih obrokih, manjših kot najomnina, katero plačujete sedaj.

MATERIJALI IN DELO PRVOVRSTNO.

Plane in preračune brezplačno.
OBISČITE NASO PISARNO.

TRGOVINA JESTVIN
"Bela Ljubljana"
IVAN MOČNIK
Sapaleri 2700 na Paternalu
U. T. 59 - 0467

Krojačnica "Gorica"
Franc Leban
WARNES 2191 Bs. Aires
Nasproti postaje La Paternal

VELIKA SLOVENSKA KULTURNA PRIREDITEV

se bo vršila 13. SEPTEMBRA v dvorani San José, Azcuénaga 164, ob 15 uri.

Namen te prireditve je dvojen:

Najprej predstaviti tudi slovensko kulturo in naš narodni drobci tukajšnji javnosti. Zato bo imela glavno vlogo slovenska mladina, tako v otroških nastopih kakor v prelepi igri "VICTIMA DEL AMOR FILIAL", ki je prestavljena iz slovenskega.

Ta igra je bila podana že dvakrat v nepopisno navdušenje gledalcev. Vse glavne vloge so v rokah spretnih igralk "Slovenskega doma" in so nam tako zagotovilo, da bo uspeh popoln.

Prelepi bodo tudi nastopi malih ob spremljevanju glasovirja in gosli.

Poseben umetniški užitek pa nam bo dal to pot tudi glazbeni "Trio", katerega je organiziral naš umetnik na violini Ciril Kren. V tem glazbenem nastopu bo brez dvoma najlepša točka "ZBIRKA SLOVENSkih BISEROV", 12 najlepših slovenskih pesmic na glasovir in dvoje gosli.

Ni treba posebe poudarjati vloge, katero imajo pri tem nastopu naši pevci. Zapeli bodo v mešanem in moškem zboru. Nastopil bo tudi avellanedski zbor. Tudi Zofka Suličeva bo zapela kak solo.

Med odmori nam bodo pa komični filmi napravili veselo zabavo.

Zato bo pač vsakemu žal, kdor bo zamudil tako lepo priliko, da se povesele prav po naše in obenem doprinese k temu, da nas bodo tudi tukajšnji bolje poznali. Pričakuje se namreč obilna vdeležba naših argentinskih prijateljev.

Čisti prinos prireditve je namenjen v kritje primanjkljaja revije "Duhovno življenje". V ta namen gre pol dobička. Druga polovica dobička pa se bo razdelila med slovensko šolo na Paternalu in za jugoslovanske vojne ujetnike.

6. SEPTEMBRA

pridite k sv. maši v spodno cerkev sv. Roze, Pasco 409.

Je že prav in neobhodno potrebno, da kujejo tanke in letala, toda kakor vidimo, da vsa človeška domišljava modrost, ki je znala ustvariti moderno tehniko, ni mogla osrečiti človeka, temveč ga je pognala v krvavo klanje,

tako tudi iz sedanjega gorja ne bo svet prišel na prava tla, če ne bomo dvignili rok v vdani in zaupni prošnji do Nebeškega Očeta, do Vsemogočnega Gospoda vseh naših rodov.

Zato prihitite 6. septembra, da bomo na dan godu našega kralja skupno klicali k nebu za blagor domovine in za srečno bodočnost našega naroda.

Napovedana je to pot tudi vdeležba predstavnikov zaveznih držav, zato je tembolj dolžnost vseh zavednih rojakov da z vdeležbo in lepim obnašanjem dokažejo čast našega imena.

Zapel bo pevski zbor "Slovenskega doma".

Janez Hladnik

NAŠE IGRALKE, KI NASTOPAJO V IGRI "VICTIMA DE AMOR FILIAL"

Clementina (kneginja): Dora Facciotti — Augusta (njena sestra): Jožica Šfiligoj — Very hči): Ida Pečenko — Claudia (gospa): Nelly A. Loyacono — Albina (Gospa): Ethel Marta Silva — Marta (njena hči): Irene Jekše — Sonia (hči Marte): Jožica Komel — Elsa (deklica): Irena Vidmar — Cecilia (deklica): Anica Lakner — Ema (gospa): Vida Kjuder — Njena prijateljica: Clotilde Domínguez — Cristina: Angela Lakner — Starka: Erna Paškulin — Ječarica — Rabelj — Občinstvo

Dan tolažbe v vojnem zaporu

Slovenskemu duhovniku se je posrečilo vtihotapiti pismo skozi Italijo na Portugalsko in je tako prišlo tudi do nas sledeče poročilo:

Na lahkih perutih se je naglo širilo izvanredno veselo šepetanje po nacijskem zaporu, kjer je Gestapo interniral 400 slovenskih duhovnikov. Že nad dva meseca ti božji trpini niso smeli opraviti "Najsvetejše Daritve", zato se ni čuditi, da so bili kot elektrizirani ob veseli novici, da je "Najsvetejši Zakrament" bil prinešen v njihovo sredino.

Posvečene hostije je prinesel v ročnem kovčku novodošel ujetnik, mašnik. V temi se ranega jutra, pri slabotni električni bateriji so vsi gospodje prejeli sv. Obhajilo, v hlevu trapistovskega samostana v Rajhenburgu.

Ta dogodek je eden izmed najvzvišenejših dogodkov v sedanji vojni. Opisan je natančno v pismu od enega od teh zaprtih duhovnikov in konča z besedami: "Upam, da se bo to čitalo po celem svetu; in ne bo samo jasno pričalo o globokem verskem duhu slovenskih mašnikov, temveč tudi navdušilo vse tiste, ki trpijo in jih navdalo z velikim zaupanjem v Večno Resnico — ki je Bog."

V pismu najprej opisuje, kako so mašnike iz mariborske in ljubljanske škofije — v krajih, ki jih je zavzel Nemec — ujeli in zaprli. Gestapo jih je interniral najprej v koncentracijskem zaporu v Mariboru. Od 764 mašnikov teh škofij je ostalo prostih le 14 in to najstarejši — že upokojeni. Iz Maribora so jih čez nekaj časa odpeljali v Rajhenburg kjer so jih stlačili v hleve tamkajšnjega samostana.

Nadaljuje: "Že več kot dva mese-

KNEZ SEREBRJANI

ROMAN IZ ČASOV IVANA GROZNEGA

Nadaljevanje 18

Mihejič se je nekočkrat prekrizal pred njo, ugasnil luč, legel na posteljo, se iztegnil in zastokal ter zaspal junaško spanje. Spal je prav sladko, ko ga je vrgel nenaden udar s pestjo v bok z ležišča.

"Kaj je?" je zavpil Mihejič, zbudivši se že na tleh. "Kdo me je udaril? Da bi te vragova..."

Pred njim je stal mlad hrust z razmršeno brado in širokim nožem za pasom ter se pripravljalo, da ga pozdravi z novim udarcem s pestjo.

"Pusti ga!" mu je rekel drug krepak dečko, kateremu je brada šele poganjala. "Kaj ti je pa naredil? A?" S tem je odrinil tovariša s pleči, se postavil pred Mihejiča in ga debelo gledal.

"Vidiš, pa še siv je!" je pripomnil z nekakim spoštljivim začudenjem.

"Kaj pa se poteguješ zanj, ti tulenaj?" je zakričal prvi nad njim. "Ali je tvoj oče ali tast?"

"Star je, zato. Siv je, zato ker je starec, zato ga branim. Pusti ga, ti pravim, sicer se razjezim!"

Bučen smeh je nastal med ljudmi, ki jih je cela truma stopila v kočo.

"Hej, Hlopko," je rekel eden izmed njih, "varuj se! Če se Mitka razjezi, ti bo slaba predla! Z njim rajši ne začenjaj!"

"Gozdni hudir naj začne z njim!" je odgovoril Hlopko in se umaknil v stran. "Kdor se med otrobe meša, ga svinje požoro."

Drugi dečki, vsi oboroženi, so obkolili Mihejiča in ga gledali ne posebno prijazno.

"Odkod pa si priletel, netopir?" ga je vprašal eden izmed njih in mu gledal naravnost v oči.

Mihejič se je bil medtem zavedel. "Aha!" je pomislil "To so že tisti, prav gotovo so razbojniki!"

"Pozdravljeni, dobri ljudje! Kdo pa je med vami tisti, ki ga imenujejo Vanjuho Prstena?"

"Atamana bi rad? Zakaj tega nisi prej povedal? Ko bi bil odprl usta, bi je ne bil dobil pod rebra!"

"Tu je ataman", je pristavil drugi, kažoč na Prstena, ki je bil pravkar vstopil v družbi starega Koršuna.

"Ataman!" so zakričali razbojniki. "Tukaj je prišel ta človek; po tebi izprašuje!"

Prsten je bistro pogledal Mihejiča in ga takoj spoznal.

"A, ti si, tovariš!" je rekel. "Pozdravljen! No, kako se godi knežji milosti, kaj dela, odkar smo skupaj klestili Maljutine opričnike? Pošteno so jih skupili pri Nečisti luži! Samo škoda, da se nam je izmuznil Maljuta Lukjanič in da je tale klada Mitka izpustil Homjaka. Slaba bi se jima godila v mojih rokah!... Kaj pa, ali je bil batjuška car kaj vesel, ko je zagledal carjeviča? Mislim, da kar sam ni vedel, kako bi poplačal kneza Nikito Romaniča."

"Seveda", je odgovoril Mihejič in vzdihnil. "Rad ga ima car, ne pa psar. Batjuška car Ivan Vasiljevič, daj mu Bog zdravje, je zelo vzljubil mojega gospodarja. Samo tistim prekletim opričnikom ni všeč Nikita Romanič. Seveda, ljubiti nas nimajo za kaj. Najprej smo jih v Medvedki našekali za biči, potem smo pri Nečisti luži Maljuti dali zausničico, včera pa jih je v Moskvi zopet pošteno potolkel moj gospod. A prekleci so se trumoma vrgli nanj, ga podrli, zvezali in odpeljali v Slobodo. Vse to bi ne bilo nič, toda ta Maljuta, pasji sin, nas očrni pred carjem in se maščuje nad knezom za svojo zausničico."

"Hm!" je rekel Prsten in sedel na klop. "Torej car ni dal obesiti Maljute? Kako je vendar to? No, to ve že njegova carska milost sama. Kaj pa misliš početi?"

"A čuj, batjuška Ivan, ne vem, kako bi te klical po očetovem imenu..."

"Vanjuha mi reci, pa mir besedi!"

"No, batjuška Vanjuha, sam ne vem, kaj bi počel. Morda ti kaj uga-neš? Ena pamet je dobra, dve sta boljše. Tudi mlinar me ni poslal h komu drugemu, ampak k tebi! Idi k atamanu, je rekel, on ti pomore. Vidim, je rekel, vse kaže, da bo imel od tega uspeh in bogato korist! Le kar k atamanu pojdi, je rekel."

"K meni! Tako je rekel — k meni!"

"K tebi, batjuška, k tebi. Pojdi k atamanu, je rekel, pokloni se mu v mojem imenu, naj osvobodi kneza, naj stane, kar hoče. Že vidim, je rekel, da bo imel od tega bogato

korist, vse kaže tako. Samo kneza naj osvobodi, naj stane, kar hoče. Jaz, je rekel, mu ne pozabim te usluge. Ako pa ataman ne osvobodi kneza, ga čaka nesreča za nesrečo: usahne, je rekel, kakor evetlica; čisto propade, je rekel."

"Glej, glej!" je rekel Prsten, povesil glavo in se zamislil. "Ali res usahnem?"

"Da, batjuška, roke in noge ti usahnejo, je rekel; na glavi pa se ti naredi, je rekel, taka skrumba, da sam Bog nas varuj!"

Prsten je dvignil glavo in se je pozorno ozrl v Mihejiča.

"Drugega pa nič ni rekel mlinar?"

"Kaj bi ne, batjuška?" je nadaljeval Mihejič in po strani pogledoval na kadeči se lonc s ščeti (šči — kisl zelenjavna juha. — Op. prel.), ki so ga bili razbojniki postavili na mizo. "Še tole je rekel mlinar: povej atamanu, naj te pošteno nasiti in napoji, tako, kakor bi mene samega. Predvsem pa, je rekel, naj osvobodi kneza. Vidiš, batjuška, kaj je rekel mlinar!"

In Mihejič je gledal atamana, opazujoč, kakšen vtis so napravile njegove besede.

A Prsten ga je pogledal še bolj pozorno in se je naenkrat bučno in veselo zasmeljal.

"Ej, starče, starče! Ali ti je res mlinar rekel, da propadem, ako ne osvobodim kneza?"

"Da, bahjuška," je odgovoril konjar nekoliko v zadregi, "roke in noge..."

"Navihan si, brate!" ga je prekinil Prsten, ga udaril po rami in se smejal dalje. "Samo da si me zaman skušal prestrašiti! Sedi z nami," je dodal in se pirknil k mizi, "na kruha in soli. Tu imaš žlice, večerjali bomo; če pa je mogoče pomagati knezu, mu pomorem brez tvojih izmišljotin. Samo kako in s čim naj mu pomagam? Knez torej sedi v ječi?"

"V ječi, batjuška."

"V tisti, ki je na trgu pri Maljutini hiši?"

"V nobeni drugi. Ta je najtrdnejša."

"Kdo pa ima ključke do nje? Maljuta?"

"Ko smo bili v Slobodi, smo večkrat videli, kako je hodil v ječo mučit ljudi. Ključke je imel vedno s sabo. Zvečer pa jih je nosil carju; car pa jih, kakor je splošno znano, dev-

lje prav pod vzglavje."

"No, vidiš!" je erkel Prsten in spustil žlico v šči. "Kakšen vrag bi mogel pomagati tvojemu knezu? Sam povej, kakšen vrag naj mu pomaga?"

Mihejič se je popraskal po tilniku. "Torej vidiš, da ni pomoči?"

"Vidim," je odgovoril Mihejič in odložil žlico, "da torej tudi meni ni več živeti na svetu! H gospodu pojdem, naj pade stara moja glava poleg njegove, služil mu bom na drugem svetu, če mi je prepovedano služiti mu na tem."

"No, no, kaj boš pel mrtvaške molitve! Morda pa tvoj knez še ni v ječi. Potem tudi ni treba jokati, če pa je v ječi, daj, da premislim... Slobodo dobro poznam, prejšnji mesec sem medveda peljal tja in dvorec poznam, vse sem si ogledal. Mislim sem si: sešasoma vse prav pride... Čakaj, pusti me pomisliti..."

Prsten se je zamislil.

"Že imam!" je zdajci vzkliknil in skočil pokonci. "Striček Koršun! Naju dva je knez rešil smrti; — tudi midva rešiva njega. Sedaj je vrsta na naju! Ali hočeš iti z mano na težko delo?"

Stari razbojnik se je pomračil in zmajal s kodrasto glavo.

"Kaj, Koršun, tebi se ne da?"

"Ataman, ali si ob pamet ali kaj? Ali nisi slišal, kje sedi knez? Ali nisi slišal, da ima ključke podnevi Maljuta, ponoči pa car pod vzglavjem? Kaj naj storimo? Z glavo se ne da skozi zid. Če je izgubljen, je izgubljen! Ali naj zaradi njega še mi poginemo? Ali mu bo kaj boljše, če bodo z nas rezali jermene?"

"Res, da je tako, Koršun, toda ljudje ne pravijo zaman, da je dolg takrat lep, kadar ga plačaš. Da naju ni tisti čas rešil knez, kje bi bila sedaj? Visela bi kje na kaki brezi in veter bi naju gugal. A kako je sedaj njemu? Gotovo si misli: Svoj čas sem jaz fante rešil, sedaj pa oni mene rešijo! Če pa ga pustimo, ga popeljejo na morišče — fuji! Rekel bo: Kakšni ljudje pa so bili to? Krasti in ropati znajo, dobrote pa ne poznajo! Samo, bo rekel, nedolžno kri preliva, kristjana rešiti pa ne znajo. Pri Bogu, bo rekel, ne založim zanje dobre besede! Naj jim bo, bo rekel, poguba na tem in na onem svetu! Tako bo rekel knez!"

Koršun je še bolj nagubanil obrvi. Njegov sirovi obraz je izražal

notranji boj. Kazalo je, da se je Prsten dotaknil žive strune v njegovem zakrknjenem srcu.

A boj ni trajal dolgo. Starec je zamahnil z roko.

"Ne, brate", je rekel; "zaman govoriš. Lastna košulja je telesu najbližja. Ne pojdem!"

"Če ne, pa ne!" je odgovoril Prsten. "Počakajmo do jutri, morda nam kaj drugega pridne na misel — jutro je modrejše od večera. Sedaj pa je čas, iti spat, fantje! Kdor more, naj pomoli k Bogu, kdor pa ne more, naj leže tako!"

Ataman je po strani pogledal Koršuna. Gotovo je vedel nekaj o stareu, kajti Koršun se je rahlo zdrznil; da bi pa tega nihče ne opazil, je pričel glasno zevati in polglasno nekaj peti.

Razbojniki so vstali. Nekateri so takoj legli na ležišča, drugi pa so še dolgo molili pred sveto podobo. Med zadnjimi je bil tudi Mitka. Goreče se je priklanjal do tal in ko bi obleka in oprava ne izdajala njegovega posla, bi po dobrodušnem obrazu Mitke nihče ne spoznal razbojnika v njem.

Stari Koršun pa ni bil tak; ko so že vsi polegali, je videl Mihejič ob slabem plapolanju ognja, kako je starec zlezal z ležišča in stopil pred sveto podobo. Pokrižal se je nekočkrat, nekaj mrmral in nazadnje jezno rekel:

"Ne, ne morem! Mislim sem, da bo danes lažje."

Dolgo je slišal Mihejič, kako se je Koršun prekladal z ene strani na drugo in kako je nekaj mrmral, zaspati pa ni mogel. Pred svitanjem pa je zbudil atamana.

"Ataman", je rekel, "čuj, ataman!"

"Kaj bi rad, stric?"

"Naj bo, jaz pojdem s tabo; pelji me, kamor hočeš."

"Kako to?"

"Tako, — ne morem spati. Že več noči ne spim."

"Pa se ne umakneš?"

"Če sem rekel, da pojdem, se ne umaknem več."

"Dobro torej, stric Koršun, hvania ti! Sedaj nam je treba samo še enega tovariša, to bi bilš zadosti! Koliko je še do dne?"

"Sliši se, da so že ptiči pričeli peti."

"No, naležali smo se, čas je vstati... Mitka!" je rekel Prsten in sunil Mitko v bok.

ca nam je bila odvzeta 'sveta dolžnost', opravljati sv. mašo, tudi sv. Obhajila nismo mogli prejeti. Nekega, za nas nepozabnega dne, prišel nas je sam Gospod Jezus obiskat.

Že nekaj časa so nas strašili, da nas bodo premestili nekam v nepoznane kraje. Vsak trenutek smo pričakovali tega strašnega povelja. Tako globoko zatopljeni v našo usodo, nas kar naenkrat predrami ropot in drdranje bližajoč se vozil. "Prišli so po nas", je bila nas vseh prva misel. Toda ne. Skozi line hlevskih sten, zamrežene z debelo žico, gledamo, kaj bo. Lahko si predstavljate naše veliko presenečenje, ko namo praznih vozov, zagledamo natlačeno polne novodošlih trpinov.

Pripeljali so mašnike stare, zelo stare, mlade in tudi nekaj civilnih mož. Gospodje so bili nekateri v talarjih — drugi civilno oblečeni — nekaj par slabo oblečenih. Zapovedali so jim, da poskačejo iz vozov in se uvrstijo na dvorišču pred hlevom. Žalosten v srce segajoči prizor. Nekaj je bilo že zelo starih, utrjenih, zdelanih, sestradanih, da niso mogli skoraj hoditi niti s pomočjo palice. 92 let stari gospod, mašnik, je padel, tedaj pa se zaslisi celo iz ust gledalcev: "sramota"! — To nečloveško ravnanje je ganilo srce dobrega vojaka — pomagal je častiljivemu starčku na noge. — Nato so napravili zapisnik novih prišlecev in jim dali številke ter jih pognali v hlev.

Baterija namesto sveče.

Eden izmed teh ujetnikov, celjski pater kapucin, je prinesel s seboj polni ročni kovček posvečenih hostij. Zvečer po večerni molitvi pa je bila ozmanjena nad vse vesela

vest: "Jutri bomo imeli sveto Obhajilo".

Umevno je, da to noč nismo spali. Bili smo razvneti ljubezni do Najsvetejšega. Celo noč smo se spovedovali eden drugemu in se pripravljali na ta veliki dan. Ali ne bo morda to sv. Obhajilo za nekatero "Popotnicva" v večnost? Sv. Obhajilo v hlevu trapisotvskega samostana bo z zlatimi črkami zapisano v zgodovini našega življenja.

V prvih urah ranega jutra, ko še ni vstala jutranja zarja in je še nočna tmina pokrivala zemljo je pripravil jezuitski redovnik oltar — druge jaslice ljubemu Jezusu v hlevu — lesen zaboj je pokrival z edino rjuho, ki se je našla med ujetniki. Ker ni bilo roketa ne štole, je oblekel belo civilno obleko in edina električna ročna baterija je nadomeščala sveče pri tem najzvišnejšem opravilu.

Dalje opisuje pisec ves ushičen in z molitvijo na ustnicah gorečnost ujetnikov: "Ko je zamrla molitvena 'Gospod nisem vreden...' in zavladala grobna tišina v hlevu, se je začela dolga slovesna procesija duš z nevidnimi telesi. Kot senca so se prikazali iz teme danes tako blaženi in osrečeni jetniki. Eden za drugim je pokleknil pred najubožnejši oltarček v kotu hleva in z največjim ganotjem prejel sv. Evhari-stijo.

Prejeli — ali povem, da s tako gorečnostjo in hvaležno ljubeznijo, kot še menda nikdar v življenju.

Kako bi mogel kedaj pozabiti to nasičenje lačnih v samostanskem hlevu v Rajhenburgu!"

Duhovniki padajo.....

"Kje si Marija, jutranja Zarja Pridi! Pomaga! Pri nas je hudo!".....

Cerkveni vestnik

6. septembra je ob 11 uri sv. maša v spodnji cerkvi sv. Roze za vso jugoslovansko kolonijo, ker je rojstni dan jugoslovanskega kralja Petra in zato narodni praznik Jugoslavije. Povabljeni ste vsi rojaki, da se te službe božje številno vdeležite. Vdeležili se je bodo to pot tudi predstavniki zavezniških držav.

Molitve bodo na Paternalu.

13. septembra bo maša na Avellanedu za stariše Dravec.

Molitve se ne vrše, ker je ta dan velika prireditev v dvorani San José ob 15 uri.

Janez Hladnik

Za naše gospodinje

SLAVA KOPRIVI

"Bog da zdravilom, da rastejo iz zemlje", pravi stari izrek. In zares: za plotovi, smetiščih in ograjami, kjer so najbolj zapuščeni kraji raste ta grda rastlina, ki te zaskeli in speče, če se jo dotakneš. To je kopriva, ki jo botaniki in zdravniki silno hvaležijo in jo priporočajo, češ, da je kopriva ena izmed najdragocenejših rastlin, kar jih je sploh na svetu. Zakaj? Zato, ker vsebuje kopriva več apna in železa ko naše najboljše solate. Razen apna in železa je v koprivi mnogo kalija, magnezije, fosforja, žvepla in klorovih spojin. Torej je v koprivi polno takih snovi, ki jih je naše telo potrebno, da more rasti in uspevati v moči in zdravju. — Če jemo koprivo kot "solato" v zmesi z drugo solato, daje kopriva prijeten vonj vsej solati.

Če jo na drobno sesekljamo, nič ne peče in se je ne bojmo! — Sok iz koprive je krasno za čiščenje krvi, žene na vodo, vsebuje čreslovino in je dober zoper katar v črevih. — Knaip priporoča koprivo zoper revmatizem; po bolečem delu telesa se s koprivami "natepamo". Bolje in bolj učinkovito je, če pijemo zraven še sok iz kopriv. — Čaj iz kopriv, ki ga zvečer skuhamo, pustimo čez noč stati in ga zjutraj pogrejemo; je zlasti potreben otrokom, ki so slabih kosti in ki ne dobiijo dovolj apna iz jedi. Naj otroci pijejo tak čaj in drugič čaj iz rmana, regrata, preslice in spet kopriv. Čvrsti bodo in krepki. — Vsaj enkrat, še bolj dvakrat: spomladi in jeseni, naj bi si človek s temi čaji bčistil in okre-pil kri! Kot zunanje zdravilo vpliva kopriva izvrstno, če si s sokom izpiramo grlo, ga utiramo v kožo na glavi zoper izpadanje las. — Za zelenjadno juho so koprive izvrstni dodatek in nikoli ne stopajmo mimo kopriv, ne da bi prinesli domov nekaj mladih vršičkov koprive. Česar ne bomo takoj pojedli, pa ožmimo za sok, ali posušimo za čaj. Glede na to leži denar zraven ob cesti, zakaj vsa draga zdravila ne zaležejo toliko kot taki čaji. — Vsak vrt pa ima kak "izgubljen" kotiček, kjer mogoče ne raste ničesar, a če že ne raste, bi rastle, če bi jo posadili, naša dobra kopriva. Čim več vršičkov ji bomo poščipali, tem več jih bo pognala. Brez vsakršne nege in paznje te bo od marea do zime oskrbovala s svežimi vršički.

STRUP V HIŠI

Večkrat se je kdo v hiši že zastupil, ker je premalo pazil na strupe-

ne snovi, ki se jih potrebuje na domu za to in ono delo. Temu je treba odpomoči s tem, da imamo take strupe v steklenicah z napisi in da jih hranimo v zaprtih omaričah. Starih zdavil pa ne imejmo doma, ampak jih vrzimo stran, ko bolnik ozdravi, ker so vsa postana in obležana zdravila strupena. — Previdno ravnamo s tintastimi (kopirnimi) svinčniki. Hudo zastrupljenje nastane, če obližeš konico, ali če pade pri šiljenju kak prašek svinčnika v oko. — Če se slučajno razbije kak toplomer, tedaj brž pobesimo živo srebro, ker živo srebro izpuhteva in s tem zastruplja zrak. Zato je torej živo srebro jako strupeno. — Prav zahrbtn in nevaren strup je tudi plin, ki ga imamo v hiši za kurjavo. Že najmanjše količine so zdravju škodljive, povzročajo bolečine v glavi, utrujenost, srčno tesnobo in omledveio. Vsi prostori kjer gori, sveti ali ogreva plin, se morajo večkrat dobro prezračiti in plinske naprave je treba večkrat pregledati in če potreba popraviti.

PEČEN ZDROBOV STRUKELJ

Napravi vlečeno testo. Nato zmešaj pint sladke smetane in pol pinta pšeničnega zdroba ter pusti da stoji vsaj četrt ure. Potem mu pri-mešaj tri rumenjake, dve žlici sladkorja in iz treh beljakov trd sneg. Razvleci testo, ga pomaži s presnim maslom in nadevom ter rahlo zvij skupaj. Deni v podolgovato ponev, pomaži z jajcem, polij še z mlekom ter počasi peci. Pečenega razreži in ga potresi z vanilijevim sladkorjem ter daj na mizo.

"A?" je rekel fant in odprl oči.

"Ali greš z nami?"

"Kam?"

"Kaj pa te to briga? Vprašam te, ali greš z mano in z dedom Koršunom?"

"Zakaj pa?" je odgovoril Mitka zevaje in je povesil noge z ležišča.

"Tole mi je pa posebno všeč! Pojdi in ne izprašuj, kam te popeljem. Če ti razsekajo glavo — kaj ti mar, to bomo vedeli mi, kaj briga to tebe? Samo, če pojdeš, glej, da se boš držal. Če se ustrašiš, ti bomo rekli rak!"

"Ne boste mi, ne", je odgovoril Mitka in pričel noge zavijati v onu-če (krpe).

Razbojniki so se pričeli oblačiti.

Kaj je nameraval Prsten in ako se mu je posrečila namera, to zvemo iz naslednjih poglavij.

20. Veseli ljudje.

V globoki in temni ječi, katere mokre stene je pokrivala plesnoba, je sedel knez Nikita Romanovič, vkovan na rokah in nogah, ter čakal smrti. Koliko dni je minilo od takrat, ko so ga ujeli, ni vedel natančno, kajti od nikoder ni prodirala svetloba v podzemlje, le tuintam mu je udarjalo na uho oddaljeno zvonjenje. Računajoč po teh zamolklih in slabih glasovih, je domneval da sedi v ječi več nego tri dni. Kruh, ki so mu ga bili dali, je že davno snedel, vedro vode, ki so mu ga bili pustili, že davno popil. Glad in žeja sta ga pričela mučiti, ko je nepričakovano šum obrnil njegovo pozornost nase. Nad njegovo glavo so odklepali ključavnice. Zaškripala so prva vnanja vrata njegove temnice. Šum se je oglasil bliže. Zaškripala je druga ključavnica, zaškripala so druga vrata. Končno so se odprla tretja vrata in začuli so se koraki, ki so se spuščali v podzemlje. Skozi razpoke zadnjih vrat je sinila svetloba, zavriščal je ključ in se obrnil, odskočilo je nekaj zapahov, zarjaveli tečajji so zastokali in jarka, neznozna luč je oslepila Serebrjanega.

Ko je povesil roke, s katerimi si je bil nehote zakril oči, sta stala pred njim Maljuta Skuratov in Boris Godunov. Spremljajoči jih rabelj je visoko nad njima držal smolnato plamenico.

Maljuta je s prekrizanimi rokami smehljalje se gledal Serebrjanemu v obraz in njegove zenice so se vidno

zoževale in širile.

"Pozdravljen, batjuška knez!" je izpregovoril z glasom, kakršnega Nikita Romanovič še nikdar ni slišal, z zategnjeno prilizjenim in zlovesče mehkim glasom, ki je spominjal na krvoločno mijavkanje mačke, kadar se bliža mišnici, v kateri čepi ujeta miš.

Serebrjani je nehote vztrpetal, a pogled na Godunova ga je pomiril.

"Boris Fedorovič", je rekel in se obrnil od Maljute, "hvala ti, da si me posetil. Sedaj bom laže umrl."

In iztegnil je proti njemu vkovano roko. Toda Godunov je stopil nazaj in na njegovem hladnem obličju ni niti ena poteza izražala sočutja s knezom.

Roka Serebrjanega, rožljajoča z verigo, je zopet padla nazaj na kolena.

"Nisem mislil, Boris Fedorovič", je rekel z očitkom, "da se obrneš od mene. Ali si prišel gledat samo mojo usmrtilcev?"

"Prišel sem," je mirno odgovoril Godunov, "k tvojemu zaslišanju skupno z Grigorijem Lukjanovičem. Obrniti se nimam od ničesar; nikdar se nisem strinjal s tabo, in sem samo zato, ker poznam carjevo milosrčnost, takrat ustavit tvoj zasluzeno usmrtilcev."

Serebrjanemu se je srce bolešno skrčilo in izprememba v Godunovu mu je bila mučnejša nego smrt.

"Čas milosrčnosti je minil," je hladnokrvno nadaljeval Godunov, "Ali se spominjaš prisege, ki si jo dal carju? Pokori se sedaj njegovi sveti volji in ako nam priznaš vse brez tajejnja, se izogneš mučenju in boš usmrčen nagle smrti. Začnimo z izpraševanjem, Grigorij Lukjanovič!"

"Čakaj, čakaj malo!" je odgovoril Maljuta smehljalje se. "Z njega milostjo imam poseben račun. Skrajšaj mu verigo, Tomka!" je rekel rablju.

In rabelj je vtaknil baklo v železen obroč, ki je bil vdelan v steno, in potegnil Serebrjanemu roke prav do stene, tako da jih ni mogli niti premakniti.

Tedaj je Maljuta stopil bliže k njemu in ga gledal dolgo, ne da bi izpremenil svoj usmev.

"Batjuška, knez Nikita Romanovič!" je rekel slednjic. "Ne odreci mi velike milosti!"

Pokleknil je in se do tal poklonil Serebrjanemu.

"Mi, batjuška knez", je nadaljeval s porogljivo ponižnostjo, "mi smo pred tvojo milostjo najmljini ljudje. Takih velikih bojarjev, kakor si ti, s svojimi rokami še nikdar nismo usmrčevali, mučili! Kar strah nas je pričeti z zasliševanjem! Pravijo, da se ne pretaka ista kri po najinih žilah..."

In Maljuta je premolknil, njegov usmev je postal še bolj strupen, oči so se mu še bolj razširile, zenice so se mu izpreminjale hitreje.

"Dovoli, batjuška knez", je nadaljeval in pridal svojemu glasu proseč izraz, "dovoli pred izpraševanjem, da se predrnem pogledati tvojo bojarsko kri!"

Vzel je izza pasa nož in se po kolnih priplazil k Serebrjanemu.

Nikita Romanovič se je nagnil nazaj in pogledal Godunova.

Boris Fedorovič ni zganil z obrazom.

"Potem," je nadaljeval Maljuta in povzdignil glas, "potem mi dovoli, meni nizko rojenemu, da iz tvojega knežjega hrpta izrežem jermen! Dovoli meni, hlapcu, da tvojo bojarsko kožo napnem na svoje sedlo! Dovoli meni, smrdljivemu sužnju, da s tvojim velmožnim mesom nakrmim svoje pse!"

Glas Maljute, že itak sirov, je bil sedaj podoben glasu šakala, kakor bi se obenem jokal in smejal.

Serebrjanemu so se naježili lasje. Ko ga je bil Ivan prvokrat obsodil na smrt, je krepko stopal na morišče, a sedaj v ječi, vkovan v verige, izmučen od gladu, ni mogel prenesti tega glasu in pogleda.

Maljuta se je nekaj časa naslajal nad učinkom, ki ga je bil napravil.

"Batjuška knez", je naenkrat zacvilil, vrgel svoj nož iz rok in se dvignil na noge, "dovoli mi predvsem, da ti pošteno poplačam svoj dolg!"

In stisnivi zobe, je dvignil dlan in zamahnil na Nikito Romanoviča. Serebrjanemu je kri planila k sreču in njegovemu gnevu se je pridružila groza gnusa, kakršnega vzbuja v nas bližina nečiste golazni, ko se je bojimo, da se nas bo dotaknila.

Uprl je v Godunova obupani pogled.

Ta hip se je dvignjena roka Ma-

ljute ustavila v zraku; zgrabil jo je Boris Fedorovič.

"Grigorij Lukjanovič!" je rekel Godunov, ne da bi se kaj vznemiril. "Ako ga udariš, razbije si glavo ob steni; ne vem, koga bova potem izpraševala. Poznam tega Serebrjanega."

"Proč!" je zarjul Maljuta. "Ne moti me, da se poveselim ž njim! Ne moti me, da mu poplačam Nečisto lužo!"

"Zavedi se, Grigorij Lukjanovič! Midva sva odgovorna zanj carju!"

In Godunov je pograbil Maljuto za obe roki.

Toda kakor divja zver, ki je zaduhala kri, je izgubil Maljuta vsako razsodnost. S krikom in preklinjanjem se je zagnal v Godunova in ga skušal odriniti, da bi planil na svoj žrtev. Nastala je borba med njima; bakla, zadeta od enega izmed njiju, je padla na tla in ugasnila pod nogo Godunova.

Maljuta se je spametoval.

"Carju povem", je kričal hripavo brez sape, "da se poteguješ za izdajco!"

"A jaz," je odgovoril Godunov, "povem gosudarju, da si hotel ubiti njegovega izdajalca brez zaslišanja, ker se bojiš njegove izpovedi!"

Nekaj rjovenju podobnega se je izvil Maljuti iz prsi in planil je iz temnice ter poklical rablja za sabo.

Medtem, ko sta tipaje odšla po stopnicah, je začutil Serebrjani, da mu odnehavajo verige in da se zopet lahko giblje.

"Ne obupaj, knez!" mu je šepnil Godunov na uho in mu krepko stisnil roko. "Glavno je, da pridobimo časa!"

In pohitel je za Maljuto, potem ko je bil previdno zaprl vrata za sabo in skrbno zarinil zapaha.

"Grigorij Lukjanovič," je rekel Skuratovu, ko ga je došel pri izhodu in mu oddal ključ vprico stráže, "ječe nisi zaprl. Tako se ne sme; lahko bi si kdo mislil, da držiš s Serebrjanim!"

Med tem časom, ko so se popisane stvari godile v ječi, je sedel Ivan v svoji gornji sobi, mračen in nezadovoljen. Polagoma ga je premagovalo neznanu čuvstvo. To čuvstvo je bilo nehoteno spoštovanje do Serebrjanega, ki je njega samovladno srce razburjal s svojim smelim vedenjem, katerega pa vendarle ni mogel smatrati za izdajalsko. Dleslej

je Ivan naletel samo na javno svojevolje, postavim pri bojarjih, ki so s svojimi upori zatemnili leta njegove maloletnosti, ali suženjsko ponižnost, kakršno so kazali vsi, ki so ta čas bili okrog njega. Serebrjani pa ni spadal k nobenemu izmed teh razredov. On je bil prepričan kot ljudje njegove dobe o božanski nedotakljivosti Ivanovih pravic; on se je umstveno podvrnil temu prepričanju, in ker je bil bolj navajen delati nego misliti, ni nikdar namenoma prekršil svoje pokornosti carju, katerega je smatral za zastopnika božje volje na zemlji. A ne glede na to mu je vsakokrat, kadar je naletel na očitno nepravico, duša vzkripela od nejevolje in prirojena mu iskrenost je premagala načela, ki jih je bil veren prevzel od svoje dobe. V takih slučajih se je moral sam čuditi, kako je skoro nehote deloval proti tem načelom in konec je bil vedno drugačen, kakor mu je bilo po njih predpisano. Ta plemenita nedoslednost je nasprotovala vsem Ivanovim pojmom o ljudeh in privedla v zmede njegovo poznanje človeškega srea. Odkritosrčnost Serebrjanega, njegova nepodkupljiva iskrenost in nesposobnost, iskati lastne koristi, je bila celo Ivanu dobro znana. Spoznal je bil, da ga Serebrjani ne prevara, da se lahko nanj zanese bolj nego na kogarkoli izmed zaprišeženih oprtnikov. Zato se ga je lotila želja, približati ga sebi in napraviti iz njega svoje orodje. Obenem pa je čutil, da se mu lahko to orodje, ki je bilo samo na sebi zanesljivo, nepričakovano izmuzne iz rok, in že ob sami misli na tako možnost se je njegova naklonjenost napram Serebrjanemu izprevrnila v sovraštvo. Včasih je živla dozvetnost nagnila Ivana, da je opustil svoja krvava dejanja in se vdal pokori, a to so bile izjeme; navadno je bil prepričan o svoji nezmožljivosti, trdno je veroval v božji izvor svojega vladarstva ter ga ljubosumno ščitil pred tujim vmešavanjem; vmešavanje se mu je zdelo vsaka, čeprav še tako molčeca graja. Tako se je zgodilo tudi sedaj. V njegovi duši se je zganila misel, da bi odpustil Serebrjanemu, a se je takoj umaknila prepričanju, da Nikita Romanovič spada med ljudi, katerih ne sme trpeti v carstvu.

(Nadaljevanje)